

KNJIGOVEZNIKA JUGOSLOVANSKE TISKARNE

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA 6/II.

se je od malega začetka ob njeni ustanovitvi, ko je leta 1890 K. T. D. isto kupilo, razvila do danes v dobro opremljen industrijski obrat. Sedaj ima ca. 30 raznih modernih strojev na elektr. pogon. Zaposluje povprečno 65 oseb. Zaradi dobre opremljenosti zamore izdelati tudi velike naklade v najkrajšem času. Ima lastno čitalnico za rastriranje trgovskih knjig bodisi po predloženih vzorcih (sortiment) ali za lastno zalogo kakor tudi za črtanje vseh vrst šolskih zvezkov. Izvršuje vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.

Iz lastne zaloge pa nudi

vsakovrstne poslovne knjige, pisalne podkladke, črtan, nEčrtan, kariran ali risalni papir, zvezke vseh vrst, mape, pepita-notese, trgAline bloke, nadalje tridelne raznobarVne vstopnice, male bloke računov, odjEmalne knjižice itd.

ILUSTRACIJA

ŠTEV. 8 / 1931 / LETO III. / LJUBLJANA, KOPITARJEVA UL. 6 / TELEF. 2549 / ČEK. RAČUN 12.587
NAROČNINA LETNO 100 DIN / POLLETNO 55 DIN / ŠTEVILKE PO 10 DIN / TUROZEMSTVO LETNO 120 DIN / AMERIKA 3 DOL.

tišina

VSEBINA:

Tišina	255
Kopanje in kopališča (Zgodovinski pregled)	254
O plavalnem sportu (Drago Ulaga)	256
Voda. Kaj vemo o vodi?	258
Naš nogomet (Viktor Vodšek)	260
Milijone s pestmi . . . (M. Celar)	261
Naša nova Meka: Pariški dnevi (S. Škerl)	263
Teden dni v Parizu (S. V.)	266
Prokrat v Parizu	267
Francoske kolonije (Drago Potočnik)	267
Doma (Gasilska slavnost v Celju, Grafična razstava, »Grafi- ka« na turneji, Proslava v Cerkljah, Stopenec iz Amerike v Ljubljani, Večer operne šole	268, 269,
Zenitev Yussufa Khana. Roman (F. Heller)	270
Z Bleda	272, 275
Mednarodni plesni turnir	275
Bodoči Bled (Iz šole arh. I. Vurnika)	276
Film: Polom zoološkega filma (B. O.)	278
Novi filmi	278
Tako piše in inscenira René Clair	279
Čubarji našega morja	280
Gospodinja na rtu (Iz Kerkove mešč. gospodinske šole)	282
Obraz poletja	285
Nove knjige	286
Slikar Franc Košar	288

Nasloona slika na ovitku: M. Bambič: Poletje (akvarel)

Kopanje in kopališča

Zgodovinski pregled.

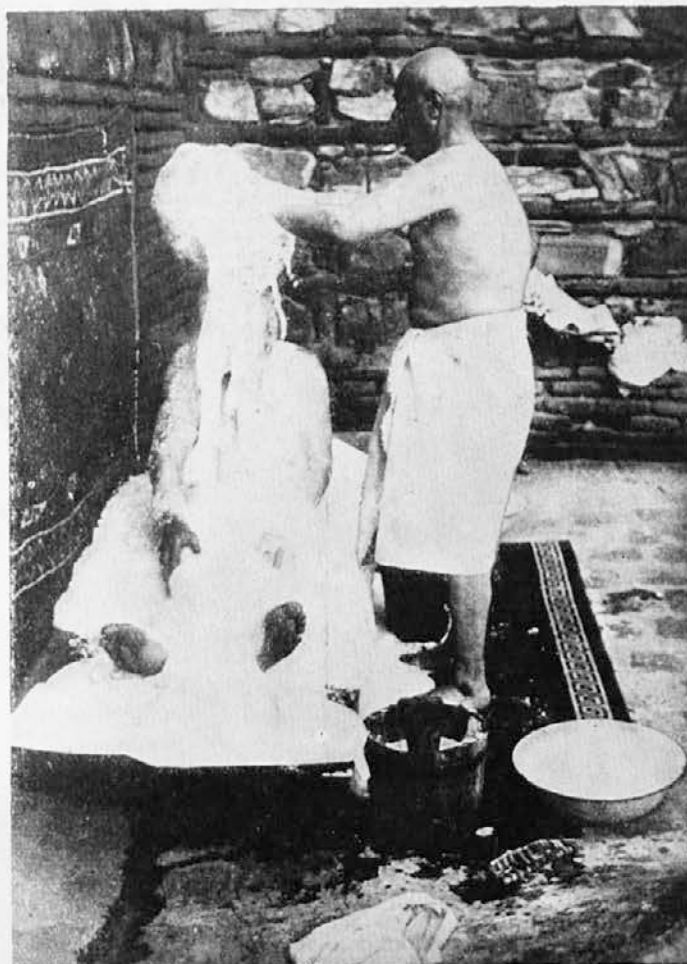
Stari vek, naklonjen kopanju.

Kopanje je bilo pri mnogih narodih v starem veku združeno z bogočastjem. Judje so se morali skopati, če so se omadeževali, to jim je ukazovala postava. Grki so se kopali v morju in rekah, tudi v gorkih kopelih. Navadno so imeli v hiši kopel. Vroče vrelece so uporabljali kot zdravilne kopeli. Hippokrates nekje razpravlja o koristi in škodljivosti kopeli. Rimljani so predvsem ljubili vroče kopeli. Therme starih Rimljanov so bile zelo razkošno opremljene. Kopel odličnega Rimljana se je delila v sledeče prostore: za slačenje (apodyterium), mrzla kopel (frigidarium) z bazenom za plavanje, mlačna zračna

Potilna kopel v 15. stoletju

kopel (tepidarium) s kadmi, vroča kopel (caldarium), ki je šla amfiteatralno v višino, da ste si mogli izbrati različno toplino, in še potilna kopel (sudatorium). Kopeli, ki so bile zgrajene v času cesarjev (Titove, Caracallove, Dioklecijanove therme v Rimu) so bile opremljene izredno razkošno, prostora so imele celo za 16.000 oseb. O življenju v kopelih Grkov in Rimljanov so nas poučile izkopnine in poročila starih pisateljev. Še danes občudujemo razkošnost kopeli v Herkulanumu, Pompejih ali v velikih efeških termah. Posebno značilna je za to dobo harmonična združitev kopanja in središča mestnega življenja.

Turška kopel, kopališče v Carigradu, ki ni tako udobno opremljeno kot naša kopališča. Gelo kamenje pokrivata dve preprogi, to je edina oprema. Zdi se pa, da kopalni mojster temeljito razume svoje delo. Ta način peneče kopeli je v Carigradu priljubljen posebno pri preprostem ljudstvu, ker ne stane mnogo

Srednji vek se hodi kopat in se ne hodi.

Zaradi razuzdanosti je cerkev v začetku prepovedovala kopanje, predvsem v vročih kopelih. Hieronymus je kopanje dovoljeval le otrokom. Šele v 8. stol. so začeli zopet uporabljati kopeli. Karel Veliki se je rad kopal v vroči vodi v Aachenu. Njegovemu zgledu so sledili njegovi podložniki. V navado so zopet prišle skupne kopeli, v Aachenu se je večkrat kopalo po 100 oseb skupaj. Karel Veliki je dal tudi v samostanih napraviti kopeli za ubožce. Kmalu

Kopalna soba v 14. stoletju

Zabava v zdravilni kopeli. Kegljanje. Iz leta 1598.

je prišlo v navado, da so se ljudje kopali pred vsakim cerkvenim praznikom, porokami, viteškimi in drugimi svečanostmi. Običajno so se verniki kopali ob sobotah, to telesno čiščenje je veljalo kot priprava za svečanost nedelje. Obrtniški pomočniki in vajenci so prejeli od sobotah posebno napitnino za kopanje. Precejšnji del družabnega življenja se je odigral v kopališčih. Razširjeno je bilo mnenje, da kopanje samo tedaj koristi zdravju, če se mnogo koplje — običajno dvakrat na teden, v zdraviliščih vsak dan. Tako so si krajšali čas z zabavami. Če so se kopali ure, tudi z jedjo in pijačo. Kopališča v poznem srednjem veku so bila družinske kopeli (ločene kopeli so se uveljavile šele kasneje) in so bila važno mesto družabne zabave. Tudi takrat so bila kopališča razkošno opremljena z dragocenimi kadmami, slikami na stenah itd. Klasični primer zato je kopalna soba kardinala Bibbiena v Vatikanu, z znamenitimi Rafaelovimi freskami. Proti koncu srednjega veka se niso več toliko kopali. V glavnem so se bali nalezljivih boleznih, kuge in sifilisa. Gospodarstveniki pa so imeli celo zaradi tega pomisleke, ker se je porabilo preveč lesa za gorke kopeli. Odličniki so začeli obiskovati zato razna zdravilišča.

Za muslimane je predpisal Mohamed umivanje in kopanje. Tudi Arabci so poudarjali pomen kopanja za zdravje. V Španiji so Mauri zgradili mnogo kopališč. Turška kopalnica je stara rimska kopalnica, ki so jo Turki našli v Carigradu in nato razširili po vsem Orientu. Ta kopalnica je krepčilno in dražilno sredstvo, uporabljiva predvsem proti kroničnemu revmatizmu. Kopalnica se poda iz prostora, ki je segret do 45°, čez nekaj časa v potilni prostor 56°, nato se postopoma zopet ohlaja.

Umazani vek.

Strah pred kužnimi boleznimi je vzel ljudem v poznem srednjem veku vse veselje do kopanja. Preziranje kopanja pa se je še bolj stopnjevalo. Celotna zdravstva so dokazovali, da so zdravi, četudi se niso v vsem svojem življenju niti enkrat kopali. Kmalu so posebne naredbe prepovedovale kopanje na prostem za odrasle in otroke z grožnjami hudih kazni. Najbolj pa so prezirali vodo v 17. in 18. stol.

Skica kopališča, kjer si v poletju Ljubljančani hladijo svojo vročo kri

Solnčni kralj Ludvik XIV. (1638—1715) se je hvalil, da se ni nikdar kopal. V svojem gradiču Versaillesu ni imel niti ene kopalne sobe, tudi drugi knežji dvorci so bili brez njih. Vse odlične dame in gospodje, ki so se kakor majhne zvezde in solca sukali okoli kralja, so bili prav tako umazani. Če vidimo slike odličnih vladarjev in dvornih dam tih stoletij, ali si moremo misliti, da se ti ljudje nikoli niso kopali, da jim nikoli ni kanila niti kapljica vode na obraz? Če so se dvignili dopoldne v svojih posteljah s svilnatimi nebosi, so prihitali sluge in sobarice, da so obdrgnile gospodaričin obraz z mokrim robcem. Nato so znova natrosili pudra nanj in s tem so obnovili dostojanstveno zunanost. Kraljice so se hvalile, da niso nikoli roke pomočile v vodo, asketi so bežali tudi pred rahlim dežjem, da jim voda ne »onesnaži« telesa. Znamenite prijateljice francoskih kraljev: Montespan, Lavalliere, Fontanges, Maintenon, Pompadour in Dubarry, ki so živele strašno razkošno, so bile grdo umazane. Duh nekaterih kavalirjev je bil tako ostuden, da ga ni mogel pregnati niti najmočnejši parfom. Znameniti italijanski zdravnik in antropolog Montegazza, ki se je rodil l. 1851, je trdil, da je še poznal ljudi, ki so se hvalili, da se niso nikdar v življenju kopali.

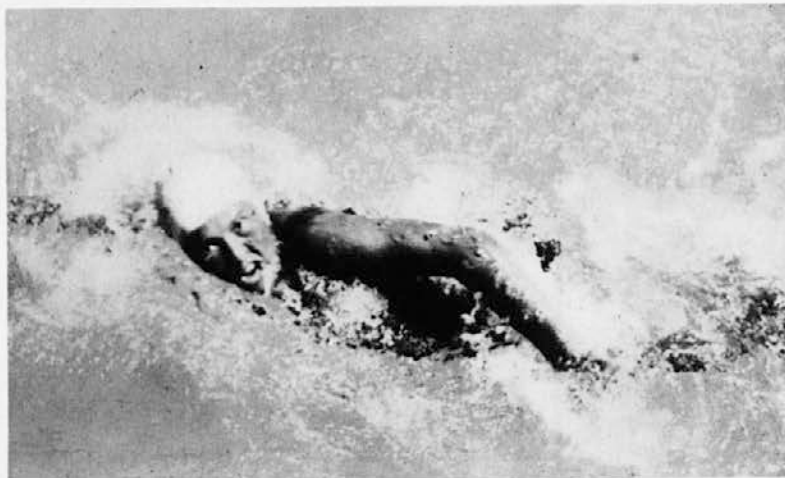
Renesansa kopanja v najnovejši dobi.

Šele kasneje se je iz Anglije razširilo kopanje, ki so ga priporočali zdravniki. Od l. 1846 prvači Anglija v javnih kopališčih. Sledila so druga velika evropska mesta. Zdravilišča so znova zadobila velik pomen. Oboževanje narave je znova obudilo kult kopanja, včasih že tako, da gre v pretiravanje.

Prirodna ljudstva ob rekah in morju, so navdušeni oboževalci kopanja in se kopljejo dnevno za čistost in čilost telesa. Eskimi in mnogo severnoameriških indijanskih plemen se radi kopljejo v potilnih kopelih. Eskimi tako, da se drgnejo s snegom in se nato spoté, ogenj jim daje potrebno toploto. Indijanci vlijejo na močno razgrete kamne vodo, kar povzroči gosto soparo in veliko vročino.

Veselo razpoloženje kopalcev v našem času

Desno v ovalu:
Trenar Ilirije
g. Drago Ulaga

Vse slike
foto: Srebrnič

O plavalnem sportu

Drago Ulaga

Kdor hoče v sportu doseči uspehe, ta mora zbrati vso svojo energijo in delati leta in leta. Stotere težave mora premagati, v trudu in znoju trenirati, redno in zmerno živeti in tako lahko upa, da bo svoj cilj dosegel. Vsak mlad sportnik si postavi visoke cilje: zmagati hoče, hitrejši, vztrajnejši, drznejši in spretnejši hoče biti od vseh drugih. V tem je zdrava voljo po uveljavljanju z lastnimi močmi. In mlad človek se hoče uveljavljati, hoče opozarjati svet nase. Kakorkoli: nekateri store to s čedno obleko, drugi se hočejo uveljaviti z dobrimi uspehi v šoli, tretji z originalnostjo. Petošolci so navadno zaljubljeni in opozarjajo nase s pesnikovanjem in s svetoboljo ali vsaj z dolgimi lasmi in z umetniško kravato. Posebna vrsta med mladimi ljudmi so sportniki. Ti najdejo veselje v igrah in treningih v tekmah in nastopih. In če je količkaj upanja na napredek, tedaj ostanejo sportu zvesti, vsak dan so bolj navdušeni in kakor po lestvici gredo navzgor.

Torej kako je z našim plavanjem? Ko sem prišel v Ljubljano, so mi govorili: saj ne bo uspehov, naša rasa je preslaba. Že prvi meseci sportnega dela pa so me prepričali, da naša rasa ni tako slaba, le ljudje smo slabi, boljše: slabotni. Malo volje je v slovenski mladini, premalo vztrajnosti in vere vase, premalo borbenosti in koncentracije vse odvišne energije, ki jo sme človek usmeriti v sport. Da nismo v sportu boljši, temu ni kriva naša telesna konstrukcija, temveč duševna. Med našimi ljudmi je premalo osebnosti, ki bi znale s pestjo udariti in reči: hočem in moram! Nekaj jih je vendarle in ti so se povzpeli preko domačih razmer.

Ni vsakdo sposoben za plavanje. Tekmovalci, ki jih imamo v ilirjanski plavalni sekciji, so izbrani iz stoterih onih, ki so šli v teku let skozi roke trenerjev. Samo v zadnji zimi sem preizkusil čez 200 dijakov in dijakinj, ki so imeli veselje do plavanja, — zmožnost oziroma talent pa sem mogel prisoditi le vsakemu desetemu. Vsak sport zahteva poseben karakter in posebno telesno konstrukcijo. Plavač mora biti specifično lahek, da ga nosi na površju; mora imeti močne in dolge ude, to so njegova vesla; mora imeti zdravo srce in močne dihalne mišice, vse to je njegov motor. Prav tako važna pa je druga stran: dan za dnem, teden za tednom, leto za letom mora trenirati; to

Od zgoraj navzdol:

1. Gdč. Nada Lampretova, izorstna plavalka. Letos se je na Dunaju plasirala na drugem mestu. Crawl
2. Gdč. Zlata Sever, rivalinja za prsno plavanje
3. Gdč. Zorka Bradačeva, hrbtni crawl
4. Gdč. Pipka Sever, rivalinja za prsno plavanje

G. Srebrnič skače z višine 10 m, delfin

Stoja na rokah in salto

G. Egon Strnad skače z 10 m višine, iztegnjen Auerbach salto

zahteva ljubezen do stvari in veliko volje. Do tisoč metrov mora preplavati plavač pri treningu: določeno progo samo z nogami, drugo samo z rokami, nato v počasnem stilu in zopet z največjo nagljo. Komur je tako delo v veselje, temu bo ves trud bogato poplačan z največjo vrednoto, ki jo pozna sportnik:

z zmago.

Levo v ovalu: G. Srečko Kordelič skače z višine 3 m, en in pol salto nazaj

Vse slike foto: Srebrnič

Tako se ne sme skakati!

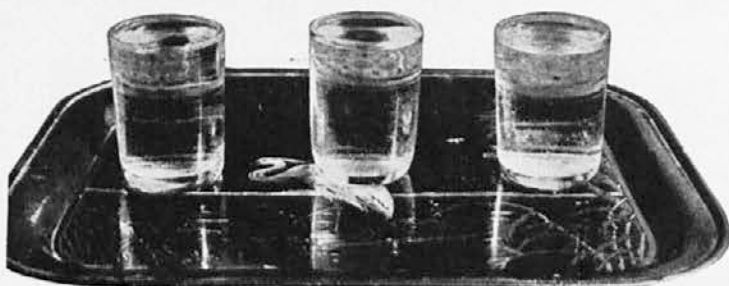

Foto »Ilustracija«

Voda, voda, voda!

Si se že kdaj zdržal, kadar te je palilo solnce v vročini, da bi ne izpil kozarca vode? Ali si že kdaj čutil tako žejo, da se ti je krčil trebuh, in ti nisi mogel do vode? Pošastne sanje si gledal z odprtimi očmi, sama voda in vse, kar si požele tvoja žejna usta, toda vode nisi imel na žejnih in zgrizenih ustnicah niti kapljice. V takih trenutkih si spoznal, kakšne muke je trpel bajni Tantal v podzemlju, ko je stal do pasu v vodi: če je iztegnil roko, da utrga grozdje nad seboj, je grozdje izginilo, če se je sklonil, da pije vodo, je voda izginila v suho dno. V poletnih mesecih znaš ceniti vodo, ki ti opere tvoje vroče telo, veš kakšna dobrota je to: odpreš pipo in v tretje, četrto, peto nadstropje ti priteče curek vode, hladne, tolažilne. Ni je pijače nad brezbarvno, hladno tekočino — pitno vodo!

Kaj vemo o vodi?

Voda je sestavina dveh elementov, vodika in kisika. Kemična formula njena je H₂O. Voda je med najbolj razširjenimi spojinami. V zraku je v obliki par, kot tekočina pokriva skoraj tri četrtine zemeljske površine, v obliki snega ali ledu pokriva visoke gore in polarne pokrajine. Voda nima barve in nima lastnega okusa.

Voda je najvažnejša sestavina organizmov, nekatere rastline in živali imajo nad 90% vode. Človeško telo je sestavljeno približno iz 60% vode. Dnevno potrebuje odrasel človek 3 l vode, ki jo izloča z dihanjem, s scalino in potenjem. Meso vsebuje 40–70%, kri 75–80%, mleko 80% vode. Vsa najvažnejša presnavljanja v živalskem in rastlinskem telesu se vršé v vodi. Rastline sprejemajo iz zemlje samo v vodi raztopljene snovi. Prav tako preide le prebavljena, v vodi raztopljena hrana v krvni obtok. Obilo vode potrebujejo rastline; korenine vsrka-

vajo z vodo hranilne snovi, ki jih rastlina uporabi, odvišna voda pa se v listih izparja. Tako izhlapi n. pr. breza 270–560 l vode, 1 ha bukovega gozda do 500.000 l na dan, 1 ha pšenice pa 2½ milijona l v eni vegetacijski dobi.

Prirodna voda ni nikdar čista, ampak ima v sebi vedno raztopljene snovi. Najčistejša voda sta dežnica in snežnica; v studenčnici pa je raztopljena večja množina apna in drugih anorganskih snovi. Ker se v vodi, v kateri so anorganske snovi, stročnice težko kuhajo, se imenuje taka voda trda. Voda, ki nima v sebi raztopljenih anorganskih snovi je mehka voda. Mineralne vode so take trde vode, ki imajo večjo množino navadnih anorganskih snovi; imajo poseben okus in so večkrat zdravilne. Morska voda je slana radi kuhinjske soli, grenka pa radi magnezijevih soli.

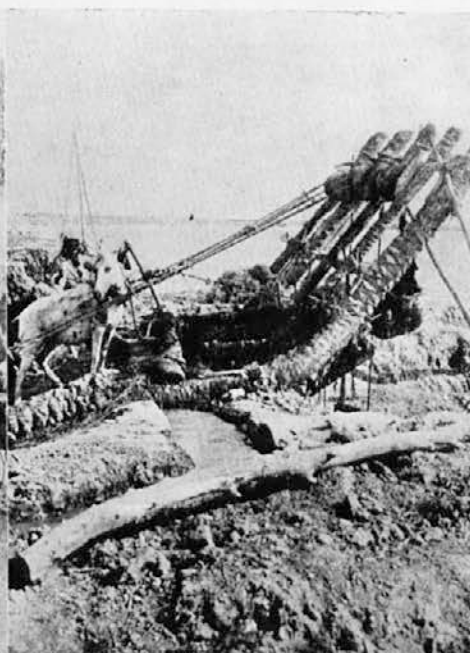
Vodo očistimo snovi, ki so v njej raztopljene, z destilacijo, to je tako, da vodo ali kako drugo tekočino izparimo in pare ohladimo, da se zopet zgostijo v tekočino. Tako nastala voda je kemično čista, destilirana voda. V prirodi se neprestano vrši destilacija vode. Voda v morju, rekah ter potokih in na zemeljski površini stalno izhlapeva; tvorijo se oblaki. Ko se ozračje ohladi, se del vodnih par zgosti in pade v obliki dežja, snega ali toče na zemljo. Tako kroži voda.

Pitna voda.

Mehko vodo uporabljamo za pranje, kuhanje in napajanje kotlov, trda voda pa služi za pitno, rabijo jo tudi za pivovarne. Dobra pitna voda mora biti trda, čista, brez barve, brez vonja, okusna, tečna, brez organskih snovi, da se ne razvijejo bolezenske bakterije, sveža in stalne nizke temperature (7–11°). Pitna voda ne sme povzročati bolezni. Nevarna so: a) zastrupljenja n. pr. od tovarniške odtočne vode, ali od svinca v svinčenih ceveh vodovoda; b) obolenja po bakterijah ali živalskih parazitih. V vodi se nahajajoči bacili legarja ali kolere so že večkrat povzročili epidemije. Bacili kolere se v vodi celo razmnože, nekatere bakterije žive dolgo časa (tudi v ledu). Preizkušnja pitne vode se izvrši: 1. v pogledu tečnosti in okusnosti s pomočjo čutil; 2. s pomočjo kemične analize, ki določi v vodi odrinjene sestavine, vpiete pline in raztop-

Tako prenašajo vodo vodonosci v Južni Ameriki

Vodna črpalka, napravljena iz primitivnih sredstev, v Mali Aziji

V Egiptu si je treba kupiti vodo pri prodajalcu vode na cesti

ljene prvine; 5. mikroskopska preiskava pregleda tla zaradi onesnaženja vode s fekalijami; 4. bakteriološka preiskava neposredno težko dožene povzročevalca bolezni, vendar pa more sklepati iz števila in načina bakterij. Kubični cm vode ima nekaj manj kot 100 bakterij. Važna je ugotovitev take številke pri kontroli osrednjih vodnih naprav. Kemična in bakteriološka preiskava nam moreta povedati le o trenutnem stanju vode. Preiskati je treba vodo na mestu, odkoder jo dobivamo, če je sploh nevarno, da seveda o kuži.

Kako se v Bagdadu preskrbijo z vodo: (Potniki polnijo svoje kozje mehove

Če voda iz vira ni čisto zdrava za pitno vodo, je treba s filtracijo uničiti tiste majhne živalce, ki so nam nevarne.

Poraba vode.

Voda je potrebna za javno porabo (kanalizacijske naprave, čiščenje cest, vodomete, škropljenje vrtov in parkov, ognjegasne potrebe), za privatno porabo (ob enem z industrijo in obrtjo) in za lastno porabo vodnih naprav. Poraba vode (specifična uporaba vode) se suče po tem, kolikor je kraj pač velik, oziroma koliko ima industrije, med 70–240 l za eno osebo v enem dnevu. Koliko mora vodovod vsak dan imeti vode na razpolago (v poletju je seveda poraba največja), za to je merodajna najnižja in najvišja poraba. Pri tem je treba prav tako upoštevati 10–12 odstotno urno porabo kakor 3 odstotni presečni prirastek prebivalstva v velemestih. Potrebno višino pritiska je treba izračunati iz višine hiš do 25 m nad najbolj visoko ležečimi cestami. Ognjegasci in izredno visoke hiše zahtevajo seveda včasih večjo višino, do 40 m in še više.

Vodo dobivamo iz izvirkov, potokov, rek, jezer, cistern, jezov in vodnjakov. V večjih mestih si je treba preskrbeti osrednjo vodno napravo, ker tako najvarneje dobimo dobro vodo v največji množini, ki jo potrebujemo tudi za kanalizacijo in gašenje ognja. Tudi manjša mesta si morejo omisliti tako napravo, če ne morejo drugje dobiti dobre in uporabne pitne vode.

Vodo je treba napeljati od tistega kraja, kjer jo dobimo, v kraj, ki ga je treba oskrbeti z njo. Če leži voda dovolj visoko, da jo speljemo z naravnim padcem, uporabljamo kanale ali posteklene glinaste cevi, ki so dolge 1 m in široke 1 m. Če ni v njej agresivnih snovi, uporabljamo tudi betonske cevi. Doline in reke je treba prekrizati s pomočjo akvaduktov ali mostov. Če voda ne leži dovolj visoko, se je pa treba poslužiti vmesne črpalne postaje. Iz glavne cevi napeljemo vodo razcepljeno naokoli. Pri tem je treba predvsem skrbeti, da je vedno povsod dovolj vode na razpolo-

Najboljša pijača — voda Foto P. Kocjančič

go, da je dovolj pritiska in da voda ne izostane, če na kakšnem mestu prekinemo dovod. Mrežo cevi je treba opremiti z »armaturami«, namreč s potiskači, da moremo zapreti posamezne proge, hidranti, ki služijo predvsem za gašenje. Da moremo hidrante hitro najti, nabijemo na hiše, ograje ali na posebna držala napise.

Hišni vodovod s cevmi iz svineca, kositra s svinčnim plaščem, pocinkanega kovnega železa ali galvaniziranega jekla, vodi vodo po glavni progi, ki prihaja od cestne cevi, v hišno glavno progo, kjer se nahaja vodni merec in še ena glavna proga z izpraznjevalno cevjo.

(Prvi odstavki so povzeti iz knjige: Ivo Zobec, Kmetijska kemija, ki jo je založila Jugoslovanska knjigarna.)

Voda za denar: Prodajalec vode v Carigradu

Tudi avto za škropljenje cest, polnih prahu, napolni svojo cisterno iz cestnega hidranta

Foto »Ilustracija«

**OKUSNA
IN ZDRAVA
JE**

**KOLINSKA
KAVA**

Primorje pred Hajdukovim golom. (Hajduk: Primorje 5:0 (1:0) 12. julija 1931)

Primorje: Ilirija 4:1 (2:0) 6. jul. 1931. Jančigajeva akcija

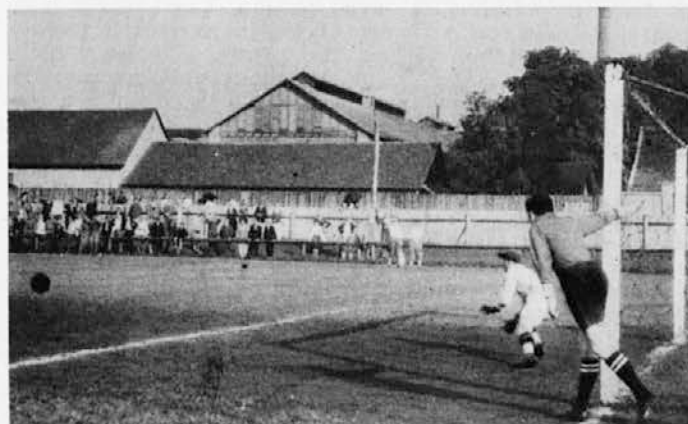
Naš nogomet

Viktor Vodišek

Nov način odigranja državnega prvenstva v nogometu po sistemu lig se je obnesel dobro. To vidimo predvsem v Ljubljani, kjer raste zanimanje za nogomet od dne do dne. Poedine tekme poseča redno že nad 3000 obiskovalcev. Dolga serija zanimivih, kvalitativno dobrih tekem privablja na igrišča vedno nove pristaše te plemenite igre — odnehujejo pa z abstinenco tudi že zadnji »dekadencarji«. Koliko bodo koristile lige neposredno kvalitativnemu napredku našega nogometa, bomo mogli presoditi šele naslednje leto, ko se bomo po letošnjih izkustvih podali v novo borbo. Iskrena želja nas vseh je, da se naš nogomet vendarle povzpne do odličnih rezultatov.

Medtem, ko se bori homogeno, dobro vigrano moštvo »Primorja« zelo uspešno, se »Ilirija« ni mogla ugodno odrezati. Dovolj je bilo nepotrebnih porazov, čemur je kriva predvsem prešibka krilska vrsta, na žalost baš najvažnejša formacija, katere naloga je povezati moštvo v strnjeno celoto. Če motrimo priobčene slike s kritičnim očesom, bomo videli precej nazorno, da je odvisen uspeh vsakega moštva v precejšnji meri od izdržljive in okretne krilske vrste. Zaradi taktično pravilne igre krilcev, vidimo moštvo »Primorja« dosledno strnjeno v obrambi in napadu; nasprotno pa sta obramba kakor tudi napad »Ilirije« prepo-gosto osamljena — navezana sama nase. Značilno za »Ilirijo« je tudi to, da zastrelja dosledno vse 11 metrovke. Vendar bi se v primeru, ako bi izgubila »Ilirija« tudi tekmo proti »Concordiji«, dogodila sreča v nesreči. Neugodno stoječemu sodniku je ušel vratar v polje, zbog česar bi se

morala v smislu obstoječih pravil zastreljena 11 metrovka ponoviti, kar pa se ni zgodilo. Zaradi te kršitve pravil bi »Ilirija« event. lahko dosegla razveljavljenje izgubljene tekme in to na podlagi predmetne slike. Slučajno pa je odločila »Ilirija« prav to tekmo proti državnemu prvaku prepričevalno v svojo korist.

Ilirija: Concordia 4:2 (1:1). 21. junija 1931. Zastreljena enajst-metrovka

Primorje: Ilirija. Strnjena obramba Primorja

Vse slike foto: V. Vodišek

Hazenska tekma Atena: Ilirija 3:3 (3:3) 6. julija 1931. Vratarica Atene gđ. Olga Černe

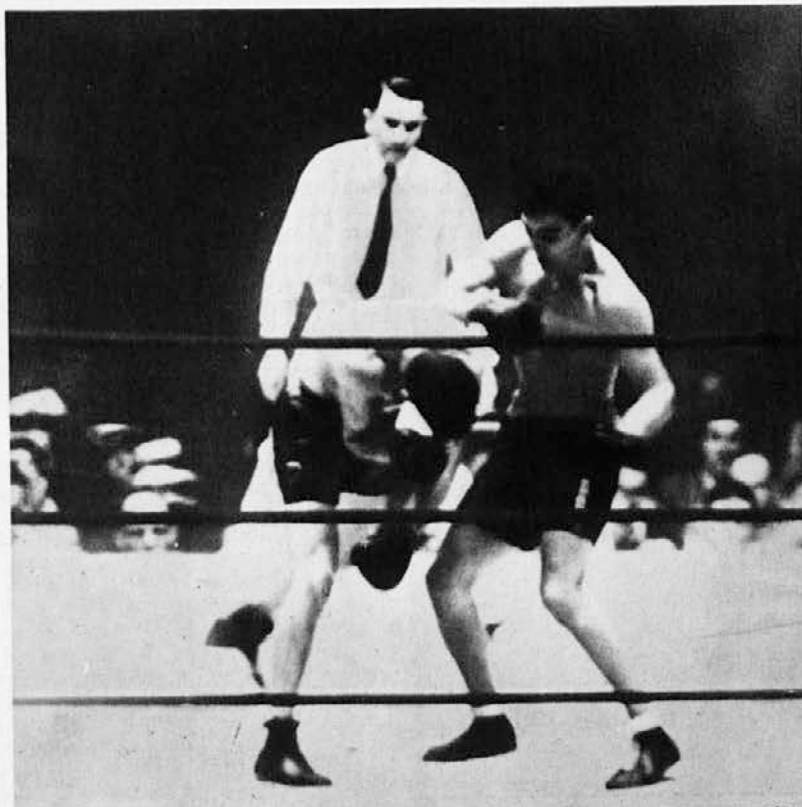
Milijone s pestmi...

Mirko Celar

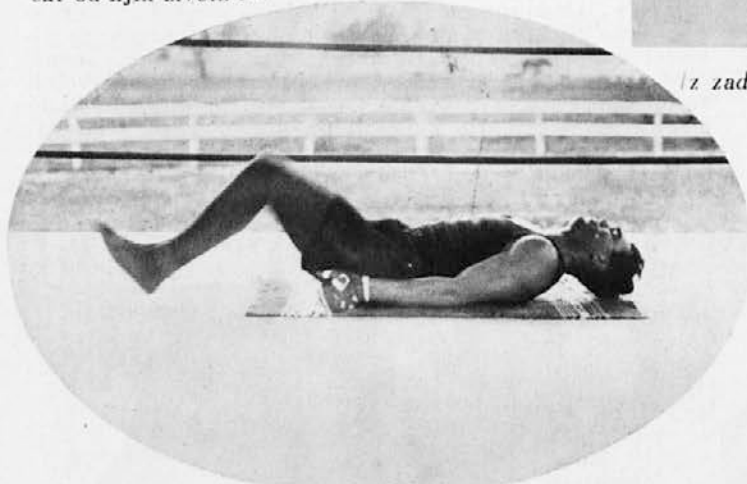
Dolga in zanimiva je bila pot od prvega boksarja - profesionala, ki je po končanem boju s klobukom v rokah pobiral »prostovoljne prispevke«, do današnjega boksarja-milijonarja. Tip boksarja - profesionala je ustvarila prav za prav šele Amerika, v Angliji, domovini boksarjskega sporta, poklicni boksar ni mogel nikoli prav uspevati. Sicer so tudi na Angleškem razločevali boksarje, ki so bili plačani, od boksarjev - amaterjev, toda plače prvih so bile prav za prav le dobljene stave in večinoma premajhne, da bi bil mogel boksar od njih živeti. Na

Young Stribbling
(karikatura), premaganev v zadnji veliki borbi, julija v Clevelandu (Sen. Amerika)

iz zadnje velike borbe in Schmelingove zmage v Clevelandu

Schmelingove gimnastične vaje

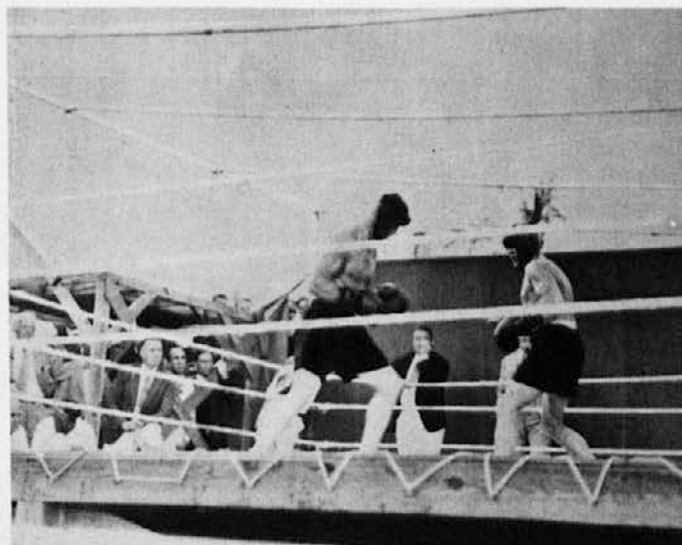
Angleškem je bil običaj, da je oni boksar, ki je pozval drugega na dvoboj, najprej založil določeno vsoto. On je stavil. Če je izzvani poziv sprejel, je moral tudi on depozirati enako vsoto. Zmagovalcu pa je pripadel celotni depo. Ker večinoma boksar sam ni imel toliko, da bi bil stavil, je stavil zanj, oziroma nanj, njegov patron, nazvan »backer«. To je bil največkrat kak petičen aristokrat, ki se je tudi sam, kot amater seveda, poizkušal v pugilistični umetnosti. To je bila trda šola za boksarja, kajti premagani ni več lahko našel »backerja«, ki bi tvegala zanj včasih prav znatno vsoto. — V literaturi najdemo takega »backerja« — aristokrata v Shawovem boksarjskem romanu »Polic Cashel Byrona«. —

Boksanje je bilo torej na Angleškem kaj nesigurna in hazardna igra, zato se pravi profesionalizem ni mogel ukoreniniti. Celotni sloveči boksarji so navadno ostali pri svojem »civilnem« poklicu ali pa so si ga morali šele poiskati, ko so jim moči opešale. Tako je postal n. pr. slavni »champion of England« Bendigo na svoja stara leta, pač čuden slučaj, — pridigar. O njem pripovedujejo, da je začel neko svojo pridigo, takole: »Tu sem, pripravljem, boriti se s hudičem!« »Že lepo,« mu je odgovoril neki kritičen poslušalec, »toda če se ne boš z njim boril dostojneje, kot si se nekoč s svojimi nasprotniki v ringu, potem bom jaz simpatiziral s hudičem!«

Sicer pa najdemo tudi med starimi angleškimi mojstri par srečnikov, ki so zavzemali neko izjemno stališče ne samo radi svojega boksarjskega znanja, ampak predvsem

zaradi visokih protektorjev, ki so si jih znali pridobiti. Tako n. pr. Jack Broughton, prvi oficijelni »champion of England«, protežec vojvode Cumberlandskega. Nadalje John Jackson, nazvan gentleman-boksar, učitelj boksa aristokratske zlate mladeži in prijatelj lorda Byrona. Končno pa še Tom Cribb, najpopularnejši angleški mojster in glavni junak najznamenitejšega boks-matcha, kar jih je kdaj videla Angleška. Bilo je l. 1811., ko je prišel iz daljne Amerike črnc Molineux, da odvzame Angležem prvenstvo v boks. Cribb je tedaj s svojo zmago rešil ne samo »čast Anglije«, ampak tudi samega sebe iz denarnih neprilic, kajti vsote, ki so jih stavili nanj patrijotični »backerji«, so dosegle za tedanje čase izredno znatne višine. Sploh je bila ta »prva borba za svetovno prvenstvo« bojevana že čisto v stilu poznejših sličnih prireditvev.

Ko se je v 80. letih preteklega stoletja posrečilo prvemu Američanu J. L. Sullivanu, iztrgati Angležem prvenstvo v boks, je bilo angleške idile kmalu konec. V Ameriki so opustili angleški sistem stav in so

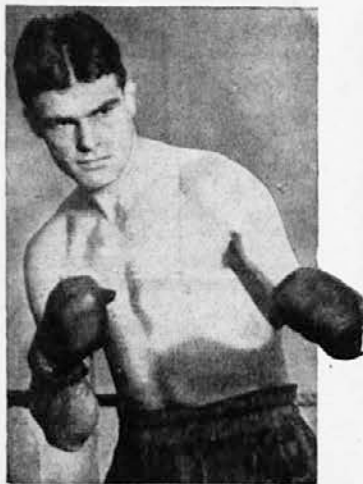
Trenaža boksarjev...

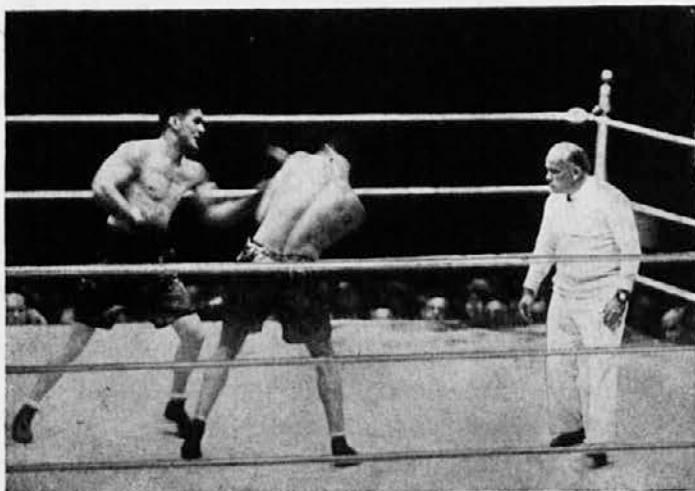
Sedanji svet. mojster M. Schmeling

čudijo. Boksomanija Američanov, ki je slavila v eri Dempsey-Tunney svoje orgije in pa tip boksarja-milijonarja, ta pravi simbol povojne Amerike — vse te pridobitve so tesno zvezane z imenom Teks Rickard.

Že »njegov« prvi match Jeffries-Johnson leta 1910. predstavlja z 250.000 dolarji predvojni rekord. Zanj deset let pa je računal Teks samo še v milijonih. Tako je prinesel dvoboj Dempsey - Carpentier l. 1921. približno 1 milijon dolarjev. Dempsey je »zaslužil« 500.000 dolarjev, Carpentier pa 200.000 dolarjev, ostanek torej polovica prejemkov pa je šla za režijo in seveda tudi nase Teks ni pozabil. Rekord

Premagani Young Stribling

Tunney in Dempsey v ringu. Tunney napada

si boksarji rajši delili čiste dohodke iz vstopnine. Šele s tem je bila spričo velike popularnosti, ki jo je užival boks v Ameriki, podana podlaga za pravi profesionalizem. Tako je boksanje prenehalo biti samo sport, postalo je tudi priznana in dobičkonosna obrt. Predlanskim umrlemu »kralju managerjev« Teksu Rickardu pa je pripadla čast, da je napravil še zadnji korak h komercializaciji tega sporta — napravil je iz njega solidno trgovsko podjetje z milijonskimi dobički. Kar je bilo v zadnjih 20. letih velikih boks-matchov v Ameriki, so bili vsi delo genialnega organizatorja in režiserja Teks. Z neverjetno rafinirano in hrupno reklamo s pomočjo tiska, filma, radia in kdove česa še je znal zbobnati iz vseh koncev Amerike vedno take mase gledalcev in žel take dobičke, da so se čudili celo tisti, ki se v Ameriki ničemur več ne

na dolarjih pa beležita obe borbi Dempsey-Tunney. Bilo je l. 1926. v Philadelphiji, ko sta se ta dva prvič pomerila pred več kot 100.000 gledalci. Vstopnine so pobrali 1 milijon 800.000 dolarjev. Dempsey je znašal 785.000 dolarjev, Tunney 200.000. Pri tako ugodni dolarski konjunkturi ni čudno, da sta čez eno leto ponovno stopila v ring in nič manj kot 145.000 gledalcev se je zbralo tedaj v Chicagu. Pri dohodkih, ki so dosegli višino 2.600.000 dolarjev, je dobil Tunney kot prvi (in najbrž zadnji) boksar 1.000.000 dolarjev. Dempsey pa še vedno 500.000. Najbrž je še celo sam Teks Rickard zaslutil, da teh čikaških števil ne bo mogel nikoli več doseči, kaj šele preseči — in je umrl. Zapustil je sicer vse polno naslednikov, ki so vsi hoteli zaslužiti pri boksu, samo da Dempsey, to je moža, ki bi s svojo popularnostjo napolnil prostrane arene, tega današnji ameriški managerji nimajo. Ta manko so hoteli lani nadomestiti s tem, da so postavili v ring Evropeca Schmelinga, tako, da se je vršil boj pod parolo — v Ameriki že dolgo popularno —: Amerika proti Evropi. Ta trik je lani še precej dobro uspel.

Match, ki se je vršil letos dne 3. julija v Clevelandu, je končal s finančnim fiasco tako, da so morali prireditelji doplačati iz svojega žepa okoli 100 tisoč dolarjev. Ogromni stadion, zgrajen za to borbo je zasedlo komaj 35 tisoč gledalcev. Pri inkasu 500 tisoč dolarjev, je dobil Schmeling 150.000 dolarjev, Stribling pa 50.000 dolarjev. Torej v primeri z gornjimi številkami dosti mršava bilanca. Pred kratkim se je vršil v Hamburgu dvoboj za prvenstvo Evrope v srednjetežki kategoriji med Italijanom Bonaglio in Nemcem Pistulo. Gledalo ga je 25.000 oseb. Ni čudno torej, če ameriški managerji že škilijo v Evropo in so pripravljene prirediti bodoči match med Schmelingom in Carnero bodisi v Nemčiji, Angliji ali Franciji. Bomo videli!

Popravek.

V zadnji 7. številki »Ilustracije« je na strani 231. pri diplomu Švabiću pomotoma izostalo, da je umetniško delo akad. slikarja Ivana Vavpotiča.

Dempsey in Tunney v civilu. Levo Dempseyeva žena, filmska igralka Estella Taylor

Schmeling s svojimi mišicami

Pariz, kulturno središče soeta, nam je odprl vrata na sležaj, ogromna kolonijalna razstava vabi in vabi. Privabila je mnogo Slovencev. Tolmačimo ta »romanja« kot znak, da si Slovenec danes želi širokega razgleda v svet in da ve, katero mesto mu ga v obilni meri more nuditi. Na naslednjih straneh prinašamo par potopisov ozir. odlomkov, ki nam kažejo zanimiva opazovanja naših ljudi

Popotni literat si ogleduje Pariz.

Pariški dnevi

Silvester Škerl

Prihod.

Silvester Škerl

Prečudni so prihodi v neznanu mesta. Ne strpiš in greš. Ne strpiš in prideš. Ne strpiš in odideš. Odhodi — z doma in iz tujine — so enaki v nestrpnosti popotnega. Prihodi v tuje so zmerom drugačni...

Svetloba kolodvorskih obločnic se božjasto lomi v utrujenih hodnikih nočnega brzovlaka. Bledi in neprešpani obrazi potnikov se dramijo v poživiljenih očeh. Gare de l'Est. Polnoč. Prihod — v Pariz!

Kakor grenčico, ki te strese v drob, pogoltnoš dirindaj. Ah — že si se srečno preril na prosto, izročil svojo borno usodo prvemu taksiju, ki nemudoma zdrči po gladkem asfaltu boulevarda. Ti veš, da se voziš proti latinski četrti. V mračnem avtu se spet lomi svetloba kakor v krčih. Skoz okno uganeš tu kino, tam gledališče, iz noči zrasteta mahoma bela zvonika Notre Dame — vse proč. Avto zavije v tiho ulico, prej šumna in potratna razsvetljava se zdaj zadušil in zlije s tihoto ulice v mračno, neprijazno in vase pogreznjeno osamelost.

Še en požirek grenčice, ko govoriš s hotelskim vratarjem, slugi stisneš v rokó lahko noč in — oddahneš se v kletki, ki ti kljub svoji tesnobi in slepi brezobličnosti postane že prvi hip edina gotova točka, pristan in zatočišče. Tu po mili volji razpostaviš — nu, seveda, na tesnem — kar si bil stlačil v svoj kovčeg. Ko si se znebil saj, opral z mlačno pariško vodo, ki je nepitna, in udobno zleknil na široki železni postelji, kaj storiš? Prižgeš si cigareto in si vesel, da ti ni treba ta hip prav ničesar misliti. Saj ne za dolgo. Hitro poiščeš še pero in papir in preden nisi napisal nekaj vrstic svojim dragim domov, se ti spanec niti približati ne upa.

Drugi dan se poskusiš gibati po negotovem. Tlak, mračne hiše, neprijazen brivec, sladka banana, ki si jo privoščiš za zajutrek — oči, ki bi rade kaj videle, pa motre le enoličnost najdaljše pariške ulice, imenovane rue de Vaugirard, ki se vije tja do senata ob luksemburškem parku in še malo naprej od Odéona...

Iznenada stojiš na križišču boulevarda Saint Michel, glavne žile latinske četrti, in rue de Médicis (ki te spomni na začetek Gideove »Si le grain ne meurt«), pa ugledaš na koncu rue Soufflot pod poldanskim nebom veličastno in mrko kupolo Panthéona: spreleti te, zaveš se — dospel si v Pariz!

Raoul Maillard.

Na boulevardu Poissonière stoji palača časniškega podjetja, velikega informacijskega žurnala: »Le Matin«. Obiskal sem vodjo zunanjepolitičnega oddelka, Raoula Maillarda, ki me je ljubeznivo sprejel v razkošni govorilnici.

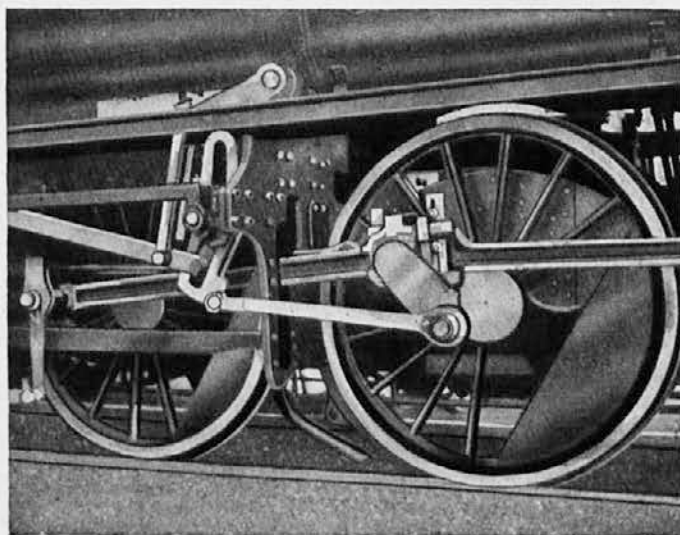
Najin razgovor se je v prijetnem kramljanju sukal okoli političnih dogodkov zadnjih dni in perspektiv v bodočnost. Njegov pogled na sodobno vrenje zunanje politike s francoskega in njegovega stališča je jasen in pregleden, njegova sodba dobrohotna. Veruje v sporazumno zunanjo politiko Male antante in še posebno Jugoslavije. Zaupa zavezništvu Francije z Jugoslavijo, ki ga učvrščuje evropski položaj. Pričakuje sporazuma Francije z Italijo, pozna težkoče, ki ovirajo resnični sporazum z Nemčijo — »tudi mi smo namreč nacionalisti, ne samo Nemci«.

Na moje vprašanje sva preskočila na Brianda. »Briand vedno pravilno postopa. V Ženevi dosega, kar pričakujejo Francozi od njega. Briand hoče mir, kar hoče menda vsak Francoz.«

Kolonijalna razstava

Posetil sem nekajkrat znamenito kolonijalno razstavo, ki vabi tujce z vseh krajev v Pariz. A kakor je Pariz mesto, ki ga niti več potnik ne more na prvi mah osvojiti, tako je tudi kolonijalna razstava ne le radi ogromnega prostora, ki ga zavzema (110 hektarov) ob straneh in na otočkih jezera Daumesnil v vincenskem gozdu, marveč zlasti zato, ker nudi sleherni kotiček toliko zanimivega, da bi mu moral posvetiti ure in ure pozornosti, naravnost neizčrpen vir. Bilo bi brez pomena naštevati posebnosti vsakega posameznega paviljona, vsakega oddelka, ko je pa ves zamisel razstave preračunan na učinek neposrednega gledanja ter vglobitve v pestro snov.

Kar te preseneti na prvi pogled, je dejstvo, da pri vsej živahnosti in razgibanosti, preračunanosti in pestrosti, ki se družijo z nezaslišanim razkošjem, niti v tej nujno eksotični in fantastični tvorbi Francoz ni zatajil svojega prirodnega čuta za slog. Res da so vse ogromne in male stavbe iz lesa, gipsa in platna, iz ilovice in slame, le v kolikor je

Na pot!

SOLNČNE PEGE

odstranjuje hitro in brez sledu „CREME ORIZOL“ Dobiva se povsod

DEPOT: COSMOCHEMIA, ZAGREB, Smičiklova ulica 25

nujno potrebno še iz betona, toda motil bi se kdor bi mislil, da bo naletel na običajno goro kiča kot pri podobnih razstavah. Z neverjetno vestnostjo in natančnostjo je prenesel Francoz v svojo metropolo čudesa svojih kolonijalnih dežel, predstavil je posebnosti azijske in afriške arhitekture — ne v sliki ali fotografiji — marveč »in natura«, pripeljal je trumoma domačine iz raznih krajev svojega kolonijalnega posestva, ne zato, da bi vprizarjali Parižanu in tujcu kabaret, marveč postavil jim je vasi in kočje v domačem slogu, nastanil jih je na razstavi, kakor da so doma, rokodelci se trudi s svojim delom, žene kurijo ognje in pripravljajo hrano, dojijo deco — skratka, kdor ume gledati, vidi kolikor ga je mogoče prenesti pod tuje podnebnje, resnično življenje francoskih kolonijalnih plemen.

Kar pa dopolnjuje to preneseno pristno kolonijalno življenje in služi razstavi kot muzej, kot informacijsko ali propagandno poslopje, kot okrepevalnica ali v katero koli drugo svrhu, je postavljeno s tako tenkim čutom za harmonijo in nevsiljivost, da ne moti, marveč še stopnjuje sliko različnih kultur.

Ko se spusti noč na to eksotično mesto, doseže presečenje množic, ki se sprehajajo po ulicah in stezah, svoj vrhunec.

Najprej zažarijo v pestrih barvah stekleni stebri, ki tvorijo špalir od velikega vodnjaka do spominskega stolpa, ki se dviga na sredi vsega prostora. Iz stebrov se dviga počasi bel dim, ki iz štirih barvnih nijans vstaja proti nebu. Komaj si se načudil tej krasoti, ko opaziš, da na kolonijalni razstavi ni obločnic, ni razsvetljave iz gole nuje, marveč da je baš razsvetljava morda največja umetnina te prireditve. Nešteto pri tleh skritih žarometov razsvetljuje od spodaj navzgor stavbe, spomenike in druga čudesa. Učinek je nepopisen. Vodometi-ognjemeti nad jezerom tvorijo loke, prehajajo iz bele v zeleno, iz zelene v vijoličasto, iz vijoličaste v rumeno, iz rumene v rdečo barvo. A vrhunec bajnosti je kakor po dnevi tudi ponoči ogromni tempelj Ankor Vat. Pet stolpov glavnega poslopja,

Kaj vidi fotograf v Parizu: Nepihta nad Parizom

visoko stopnišče, stranska stolpa — vse čudo reliefnega dela, kiparstva in arhitekture, verno posneto po originalu in v naravnih dimenzijah postavljeno, je zvečer od temelja do vrha razsvetljeno v barvi suhega zlata, a izza srednjega stolpa mečejo reflektorji štiri žarke v nebo...

Bajka iz tisoč in ene noči...

Francija je bila vsikdar velika kolonijalna sila, toda v širokem svetu ni imela kot taka tistega zvonečega imena, ki ji pristoji. Šele kolonijalna razstava je v vseh podrobnostih pokazala delo francoske kolonijalne politike od začetkov do danes. Napredek, ki ga mora brez obotavljanja priznati celo sovražnik Francije, se je pokazal na vseh poljih, v Aziji prav tako kakor v Afriki. Sami odlični francoski organizatorji kolonijalnega dela sicer ne skrivajo napak in pogršk, ne skrivajo ne dobrega ne slabega sadu svojih prizadevanj — toda dejstvo je, da mora danes svet strmeti ob tej prireditvi, kakršne izza svetovne razstave iz l. 1900 Pariz še ni videl.

Tistega, ki je nabaven na prazne ceste, muči pogled na polne ceste, ki vodijo k Place l'Opera

Ni čuda, da se vsak Francoz vrača z razstave ponosnejši, pa tudi bogatejši. Spoznal je, kakor pravi André Demaison, da je njegova domovina mnogo večja nego si je mislil, da ima Francija vsega 100 milijonov državljanov, 11 milijonov km² površine, 35.000 km obale, 700.000 kilometrov cest in 70 tisoč kilometrov železnic. To je bil namen prireditve zlasti glede na domačine: da bi se zavedali sile, bogastva in razsežnosti vse francoske domovine.

Le déjeuner

Monsieur Marc Jaryc, vsevedni mož, ki sem imel čast spoznati ga v Parizu, me je vpeljal tudi v to posebnost. Jaryc pozna prav tako poslednji zvezek našega »Doma in sveta« kakor delo, ki ga pripravlja za izdajo John Galsworthy, zanima se za Ivana Cankarja prav

tako kakor za Unamuna, skratka, ni je važne stvari v svetovnem slovstvu (in za svetovno slovstvo morda tudi povsem nevažne), ki bi je Marc Jaryc ne poznal. Posreduje avtorske pravice, vodi špansko informacijsko službo v inozemstvu, organizira evropsko duševno delo v izdajah ene najpomembnejših francoskih založb, kateri suvereno načeluje, razume vse, kar si kdo misliti more, dá najbolj nedostopne naslove najbolj nedostopnih ljudi z ljubeznivo vizitko, ki odpira vrata kamor koli — Marc Jaryc sam pa je popolnoma nedostopen... in pravi čudež me je doletel, da sem kljub temu prišel do njega.

A ne o tem, o drugem doživetju hočem pisati, do katerega mi je pripomogel Marc Jaryc: doživetje pristnega francoskega déjeunera.

Seveda ni treba vzeti vsega, kar je napisano, tako resno, kakor je povedano. A šalo na stran — pri nas in drugod po svetu obedujemo in večerjamo iz navade, pač zato, ker smo lačni in si moramo na kak način privezati dušo. V Franciji in zlasti v Parizu je stvar drugačna. Ure so natančno določene, ob katerih Parižan zajtrkuje, obeduje in večerja. Zajutrek od 12.—2. ure, zavžije skoraj vsak Parižan v restavraciji, obed od 7.—9. ure je domač dogodek, večerja po polnoči... Kuhar uživa sloves umetnika (ako je dober, seveda); njegovih tisoč skrivnosti v pripravljanju jedil tvori posebnost neznatne, a slovite restavracije, v kateri služi. A ne le v restavraciji, tudi na pariškem domačem ognjišču gojijo kuhinjsko umetnost z največjo

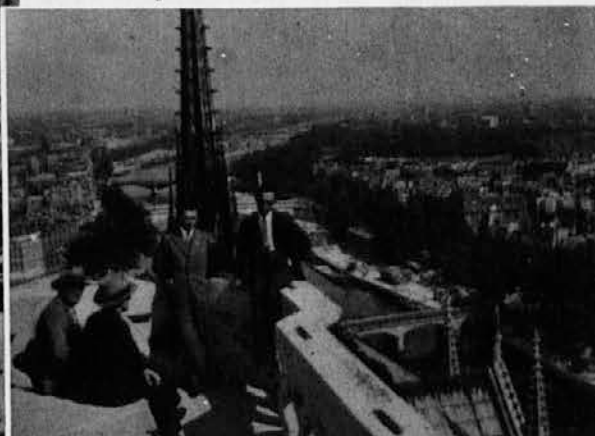

Kaj naj bi gledal grešnik v Parizu: Pošasti v stolpu Notre Dame, ki simbolizirajo ukročene strasti in grehe

spoštljivostjo. To je le ena stran zadeve. Druga je način, kako uživa Francoz zanj pripravljena in na izbiro mu postavljena jedila. Sestava zajutreka ali obeda je prava umetnija, ki zahteva dobre izšolanosti in izurjenosti, a največ izkušnje. Kombinacija, na načelih kontrapunkta sloneča, je velevažen faktor pristne francoske prehrane. Izbor vina, hors d'oeuvre, vprašanje ribe ali mesa, vprašanje zelenjave in začimbe, deserta itd. je vsaj tako važno kakor vprašanje volitve novega predsednika francoskega senata.

Marc Jaryc me je popeljal v restavracijo »Au plat d'argent«. O poslovnih stvareh se s Francozom pogovoriš najbolje pri déjeneuru, vsaj če ti je za to, da dosežeš kak uspeh... Na steni mi je pokazal med drugimi sliko pisatelja Constantin-Weyerja (čigar »Usodno preteklost« sem v prevodu predstavil slovenskim čitateljem), in me je opozoril na lastnoročno avtorjevo posvetilo lastniku restavracije »čudovitemu gastronomu«. In vsevedni Marc Jaryc nato: »O, Constantin-Weyer se spozna v teh stvareh. Kolikor vem, je odlikoval edino ta lokal v Parizu in sem zahaja, kadar se prikaže iz Vichya... Nikar se ne čudite, Vaš avtor piše zdaj obsežno kuharsko knjigo za našo založbo, in njegova žena mu pomaga; zraven piše tudi knjigo o vinih, to pa sam...«

Obedovala sva res imenitno. Le — po naše, mislim, je tudi dobro, manj zamudno in morda tudi bolj zdravo.

Slovenci na stolpu Notre Dame

Levo: Vhod v angkorski tempelj na kolonijalni razstavi

Teden dni v Parizu

S. V.

Pred kipom milonske Venere v Louvreu

Vožnja skozi slikovito Tirolsko in Švico zapusti prav originalne vtise. Listnjaki, raztreseni po pobočjih, lične hiše z ganki, na slemenu stolpiči z zvončki — kakor neke lepše vrste Bohinj. Ljudje imajo poštene, nelepokrompirjaste in zelo bradate obraze in vlečejo iz pip, po vrhovih se beli v solncu sneg, iz prepadov se kade sive megle, to je Tirolska. V Švici imajo lepa jezera in mesta, tam so od sile bogati ljudje in to v švicarski valuti. Ni čuda, saj tujece dero na meh. Nekoliko z jezo sem ogledaval milijonarsko četrt v Baslu, kjer smo si mogli ogledati mesto in slavni Rhein in starokopitno zidane bahave palače. Po dveh slabo prespanih nočeh in enem dnevu vmes si z brzovlakom tretje jutro v Parizu. Vožnja od švicarske meje tjakaj ni nič zanimiva, ravan posuta z grmovjem, brzovlakti dero svojih 120 km na uro — tempo velikega sveta, pulz, ki zahteva strašne živce.

Če nimaš v Parizu znanca, ki te pride čakati na kolodvor in postopa par dni s teboj kakor z neboljenim dojenčkom, te bo vrag vzel. Najprej ne misli, da boš Francoza kaj razumel, če nisi posebno v praksi, potem ne misli, da boš kam prišel, če se ne spoznaš na skrivnostni red podzemeljskih železnic in zdi se ti, da boš napravil konec nekje v gromski lavi avtomobilov, ko boš šel čez cesto. Najprej moraš v avto, da se popelješ po mestu in gledaš. Ko se vrneš v Ljubljano, se ti zdi, da je vsa v pritličju in najtišja vas sveta, brez vsakega prometa. Ampak rajši jo pa imaš, ko prideš nazaj iz Babilona...

V Notre Dame lahko doživiš duh srednjega veka, ki si je čudežno usužnjil materijo in jo poduhovil. Kamen na kamenu, kakor testo izoblikovan v simbolno figuro, nizan v strnoglavo višino iz teme v luč — to je oni srednjeveški beg od sveta k Bogu. Ej, tam to doživiš, doživiš tudi ob romanski plastiki v Trocadero, Clunyju. Večna umetnost Egipčanov in Asircev v Louvreu, sfinge in možlevi, oblikovani iz gora skal za tisočletja, obrazi jim strme kakor v nadzemeljske, večne skrivnosti, nepremično, skozi tisočletja. Odkrite glave moraš stopati mimo kolosov, že Grki te potem disgustirajo s svojim izlzanim formalizmom in sladko lepoto, moderna plastika te pa naravnost odbije po tisočih ženskih golotah — edina vera modernega človeka... Kako sveta je antična golota in božanski vzvišena in kako plitvo opolzka moderna! No, muzejev imaš v Parizu dovolj in če obredeš vsaj dobršen del, imaš dovolj, da lahko mesec dni počivaš in misliš, kje si že videl ta ali oni kip. Louvre je nekaj tako ogronega, da niti s pomočjo maratonskega teka več dni ne obtečeš vsega, kaj šele, da bi ga preštudiral! Če se specializiraš le na Lionarda, Rembrandta, Tiziana, Tintoretta in še par podobnih veličin, imaš dovolj dela,

potem te vlečejo gledat še moderne v Luxembourg, bizantinsko umetnost, vzhodnjeazijsko v Guimet, pa vtisov ne prebaviš in si izmučen, kar se da.

Kolonijalna razstava je nameščena v logu pred Parizom. Vidiš lahko sudanski ples, centralnoafriške fetiše in njih kiparje. Nekaj posebnega je na teh črnih spakah, kakršne so slikali kubisti. Tudi oni imajo svoj »sveten tip«. Sedaj so moda v Parizu in kupiš jih lahko v vsaki večji trgovini.

Montmartre je nekam izumrl. Po spelunkah, kjer so se včasih izvojevale vroče debate in kjer se je spočel francoski impresionizem, so sedaj šantani, patriarhalna bohemska domačnost se še umetno redi — za tujece. V Lapin agileu poslušajo za drag denar — kvante, kakor bi šlo za novo vero. Umetniki so na Montparnassu, kjer je srce ponočnega Pariza. Tam sede v bučnih kavarnah, prenesenih na pol na cesto iz lokala, siamske princeze rumene in bogate zamorke črne polti s pariško gospodo in umetniškimi svetom ob šampanjcu, parčki se poljubljajo kar javno na cesti in v lokalih, sumljivo pošminkana dekleta z rdeče barvanimi nohti se vijejo okrog miz — no, to je nočni Pariz. Del tega je tudi v Operi, kjer dobro godejo in plešejo, pa slabo pojo, del tega v Folies Bergere, ki ima na programu le piramidalen nesmisel, del v Casinu, kjer služi denar Bakerrica, del v pariških kinematografih z baletnimi revijami, nobel ljudje so pa doma ali pa krokajo kje »zasebno«, pri prijateljih, ki so jih povabili.

Takole teden dni, če se pošteno giblješ, si marsikaj videl, tako da si potem pošteno truden. Dobro je pogledati tudi v velike blagovnice, kjer se prodaja vse na svetu in cveto milijoni sredi najbajnejšega komforta. Ali so pa ti bogatini, ki se valjajo v zlatu vse življenje, tudi srečni? Kdo ve?

(Na sledeči strani 267. nadaljujemo z opazovanji naših ljudi, ki so obiskali Pariz. Če je kdo v Parizu še kaj posebnega opazil, naj nam piše. — Ur.)

Slovenski slikar Veno Pilon v Parizu

Pariz z zraka: Slavolok zmage in Zvezda

Prvikrat v Parizu

Gospodična iz slovenske province:

Pariz me je očaral. Kakor da sem prišla iz Rovt v Ljubljano, se mi je zdelo, ko sem prišla mimo Ljubljane v Pariz. Ljubljana je majhno mesto, Zagreb (tudi tu sem že bila) je majhno mesto, Beograd (tudi tu sem že bila) je majhno mesto. Pariz poseka vse. Še Dunaj mi zdaj prav nič več ne ugaja, četudi sem ga videla malo pred Parizom... Navdušile so me toalete, bogato življenje. Čudim se le, da vsi ljudje tudi v Parizu niso elegantni in napravljeni po zadnji modi. Na cesti vidiš tudi revne ljudi. Revščina, pravijo, da je tudi v Parizu velika. Pa vkljub temu mi bo strašno žal, da nisem mogla ostati v Parizu... Dolg čas mi je doma. Gledam razglednice in obujam spomine... Pripovedujem znancem in znankam o Parizu. Nekateri me zavidajo, drugi se mi posmehujejo. Težko bom strpela doma — s svojimi mislimi na veliki Pariz med našimi majhnimi ljudmi...

(Gospodična naj nam oprost, da smo morali zaradi pomankanja prostora njeno poročilo izdatno okrajšati.)

Gospodična iz Ljubljane:

Skoki Lyon v Pariz

Pariz sem vzljubila prvi dan, ko sem prišla vanj.... Gledaš, opazuješ.... Zemlja pod tabo bruhla množico, na drugi strani jo zopet požira. Avtomobili, avtobusi, vozila vseh mogočih vrst, tramvaj, ljudje — trgovine, stojnice pred njimi, razpostavljeno blago s cenami, kupujoča masa, vpitje otrok, pogovori mimoidočih, poleg vsega duh po bencinu, tisti duh vozil, ki tako upropašča zdravje Parižanov. Pa naj

še tako govore o pokvarjenem zraku velikih mest, doma bi letela za vsakim avtomobilom, ki bi mi mogel samo za par sekund pri zaprtih očeh imitirati vonj s pariških bulvarjev. To so ceste... Visoke hiše, velik promet, ceste široke in polne ljudi! Besede, ki ne povedo ničesar. Videti Pariz, biti član tega milijonskega mesta samo za par dni in že prideš do spoznanja, kako velik je svet in kaj pomeni en sam, samcat človek v njem — ničlo!... Pariz sem vzljubila, ker sem mu hvaležna za dragoceno spoznanje. S tovarišicami (potovala sem v skupini) smo se ponovno sporekle, ker sem že po dveh dneh bivanja v Parizu zagovarjala Ljubljano, ki so jo drugi devali v nič. Spoznala sem, da bogastvo ustvarja velika mesta. Da ti šele v velikem mestu stopi pred oči pojem lastne ničevosti, toda da ti prav veliko mesto da pogon in vzlet. Miljé je, ki ti vedno osvežuje tvoje misli kakor prememba zraka ob težki bolezni. Zdaj razumem, kaj je miljé in v čem tiči revščina Ljubljane. Pa zato je prav nič manj ne ljubim ob vsej njeni bornosti in zaničevanju, ki ga ima prenesti od nas in od drugih. Vem, da je Ljubljana prav tako kulturna glava in središče Slovencev, kakor Pariz glava Francoza, četudi jo milijonske številke drugih kulturnih središč teptajo k tlom. Rada imam Ljubljano, ker še pričakujem mnogo od nje.

(Gospodična naj nam oprost, da smo morali njeno poročilo okrajšati.)

Mene zanimajo številke:

Francoske kolonije

Drago Potočnik

Francija prihaja v poštev kot kolonijalna država danes koj za Anglijo. Le Holandska ima v svojih kolonijah skoro nekoliko večje število prebivalcev, pa je obseg holandskih kolonij, ki so povrh tega še združene vse v Vzhodni Indiji, manjši. Od nekdanjega ogromnega kolonijalnega imperija Spanije in tudi Portugalske so ostali le še majhni kosi.

Francosko kolonijalno gospodarstvo obsega skoraj 15 milijonov kvadratnih kilometrov ter šteje nad 60 milijonov prebivalcev. Zato Francozi lahko rečejo, da ne šteje Francija samo 40 milijonov ljudi v Evropi, pač pa 100 milijonov ljudi. Največ kolonij ima Francija v Afriki in je v tem oziru Francija skoro enakovredna črna velesila kakor Anglija. Na severu Afrike ima Francija tri dobro uspevaljoče dežele: Alžir, ki je že nad sto let pod francoskim gospodarstvom, Tunis od l. 1881 in Maroko od l. 1911. Zlasti hiter je bil gospodarski dvig Maroka, kjer so morali Francozi še pred leti z oboroženo silo zavojevati velike predele dežele. Nadalje je francoska posest skoraj vsa Sahara razen malega zapadnega dela, velik del Sudana, tako zvana francoska zapadna Afrika ter nekaj ozemlja iz porečja Konga, tako zvana francoska ekvatorialna Afrika. Na vzhodu Afrike ima Francija veliki otok Madagaskar in še nekaj drugih otočij, nadalje nasproti Adena važno oporišče Djibuti.

V Aziji ima Francija Sirijo pod svojim mandatom, nadalje je nekaj obmorskih mest v britski Indiji ter Indokino s 16 milijoni prebivalcev. V Oceaniji in Ameriki so razen Guajane le raztreseni otoki francoska kolonijalna posest.

To bi bil v kratkem pregled sedanjega kolonijalnega gospodarstva Francije. Po podatkih tajništva Društva narodov je znašala trgovina francoskih kolonij v l. 1929 1.289 milijonov dolarjev, v primeri s temi številkami je naravnost ogromna trgovina angleških kolonij s 10.278 milijoni dolarjev. Toda upoštevati je treba veliko večjo razsežnost britskega imperija. Vkljub temu pa je razumljivo, da hočejo Francozi svoje kolonije primerjati z angleškimi. Prav velikega pomena pa so francoske kolonije za francosko trgovino, kar je razvidno iz dejstva, da je l. 1929 prišlo 12% vsega uvoza iz kolonij. Seveda francoske kolonije še vedno izvažajo velik del svojih proizvodov v inozemstvo, čeprav bi se lahko s povečanjem uvoza proizvodov lahko zelo povečala izmena dobrin med metropolo in kolonijami. Še večjega pomena pa so kolonije kot odjemalci francoskih proizvodov, kajti l. 1929 je šlo 18,85% vsega francoskega izvoza v kolonije. Seveda če bi Francija kupovala še več svojih kolonijalnih proizvodov, bi bil naravno francoski izvoz v kolonije še večji. Gospodarski pomen posameznih kolonij je razviden iz njih zunanje trgovine.

Francija se zadnje čase zelo trudi dvigniti gospodarstvo svojih kolonij. Dovoljuje jim znatna posojila za gradbo železnic, med njimi obeta postati najvažnejša transsaharska železnica, katere projekt se vedno bolj bliža realizaciji. V nemali meri bo ravno kolonijalna razstava pripomogla k večjemu zanimanju za francosko kolonizatorično delo.

Francoska kolonijalna politika se bistveno razlikuje od kolonialne politike drugih narodov, posebno Anglije. Francija rabi predvsem ljudi, saj je gospodarsko avtarkna velesila. Francozi ne poznajo rasnih predsodkov, povsod hočejo napraviti Francoze. Zato pravijo tudi dobri poznavalci razmer, da bodo Francozi ostali v kolonijah tudi tedaj, ko se bodo narodi otesli tujih kolonizatorjev. To je pač dokaz, da Francija pravilneje in zanjo koristneje umeva kolonialno politiko. Ni si mogoče zamisliti, da bi prišel v angleški parlament kdaj kak črnc. kar pa je slučaj v Franciji. Francija ve ceniti tuje narode, ki so zanjo že toliko žrtvovali prav v zadnji svetovni vojni.

Priljubljena
po vsem svetu!

Kdor jo enkrat uporabi, ji ostane naklonjen. Ugodna in trajna. Dobiva se povsod. Preprodajalci se obračajo na Gustav Husser & Sohn, Wien, VII., Richtigergasse 10

**Ob jubileju 60 letnice obstoja prostovoljnega
gasilnega in reševalnega društva v Celju**

Slavnosti se je udeležil ban g. dr. Marušič, starosta Gas. zveze
g. Turk in drugi odlični gostje, ki jih kaže spodnja slika

Blagoslovitev gasilskega doma.
Na levi celjski župan dr. Gorričan, na desni ban dr. Marušič

Na sliki na levi vidimo tudi kumice, rešilnega avta ga. Jelenc, zastave ga. Stermečki, zastave ga. Grad, gasilskega doma ga. Posavec, gg. Jelenc, Koširja, Grada, podstarosto Vengusta in načelnika Gučka

Foto Pelikan, Celje

Desno: Župljani z Gorji pri Bledu so na „Alp-avtu“ prevozili 500 km dolgo pot po Gorenjski skozi Ljubljano na Dolenjsko. — (Lansko leto po Koroški in Primorski)

Pogled na del razstave izdelkov grafičnih vajencev dravske banovine, ki je bila prirejena ob priliki slavlja Tehniške srednje šole v Ljubljani. Oddelek Jugoslovanske tiskarne Foto »Ilustracijae

Dunajski Slovenci pozdravljajo pevski zbor »Grafike« iz Ljubljane na povratku z zmagovalne turneje po češkoslovaški republiki. X Vodja dunajskih Slovencev g. A. Gabršček

Pevski zbor »Grafike« na turneji po češkoslovaški republiki

Desno: Pevski zbor v Pragi pri ogledu prestolnice bratske republike. V ozadju Hradčani

DOMA

Proslava v Cerkljah na Gorenjskem

Spominska plošča igralcu Ignaciju Borštniku

Dne 29. junija 1931 so Cerklje na Gorenjskem praznovale jubilej 140 letnice obstoja šole. Ob tej priliki sta bili odkriti spominski plošči skladatelju Davorinu Jenku (»Bože prave«, »Naprej zastava Slave«) in velikemu igralcu Ignaciju Borštniku, ki sta bila oba cerkljanska rojaka.

Z razstave, ki so jo priredili Cerkljani ob priliki odkritij spominskih plošč.

Levo: Posmrtna maska Davorina Jenka. Desno: Ignacij Borštnik in njegova posmrtna maska, skladatelj Davorin Jenko

Foto »Ilustracija«

Od Ilirije do Jugoslavije.

Za to proslavo je izšla knjižica »Od Ilirije do Jugoslavije«, spomenica narodne šole Davorina Jenka v Cerkljah pri Kranju, ki jo je uredil šolski upravitelj J. Lapajne. Na 184 straneh nam nudi zgodovinske podatke o Cerkljah in cerkljanskih rojaki in ima sledečo vsebino: prosvetni razvoj, prosvetni veljaki, narodna prosveta in gospodarstvo. Med cerkljanskimi »prosvetnimi veljaki« in rojaki

je treba zabeležiti sledeča imena: Davorin Jenko, Matej Ravnikar, Leopold Cvek (skladatelj), Ivan Puher (pesnik), Simon Robič (znanstvenik), Andrej Vavken (skladatelj), Ivan Železnikar (novinar), Ivan Franke (slikar), Jakob Bedenk (pisatelj), Anton Koder, Ivan Hribar, Andrej Kmet (nadučitelj), Ignacij Borštnik, Franc Barlé, dr. Franc Kilmovec, Jožef Jenko (strok. pisatelj), doktorja Hacina, Janez Mežan (slikar), Jože Vombergar (pisatelj).

Minister g. Ivan Hribar govori slavnostni govor pred odkritjem spominskih plošč v nedeljo 29. junija 1931

Foto »Ilustracija«

Nekaj razlag življenja brezplačno za poskušnj bravcem tega lista

Znani zvezdoslovec prof. Roxroy se je spet odločil, da za to banovino priredi poskusno razlago vašega življenja popolnoma brezplačno v nemščini, angleščini ali francoščini.

Slava prof. Roxroy-a je tako daleč razširjena, da pač nima potrebe, da ga mi uvedemo. Njegova sposobnost, razlagati življenje drugih, vseeno, kako daleč stanujejo, meji že na čudotvorstvo.

Celo zvezdoslovci raznih narodnosti, ugledni možje, iz vsega sveta gledajo nanj kot na svojega mojstra in slede njegovim stopinjam. On vam našteje vaše zmožnosti, vam pove, kako in kje morete doseči uspehe in vam omeni povoljne in nepovoljne dobe v vašem življenju.

Njegov opis preteklih, sedanjih in bodočih dogodkov vas bo presenetil in vam pomagal.

Gospod Paul Stahmann, izkušen zvezdoslovec, Ober-Niewiadom (Deutschland), pravi:

»Razlage, ki mi jih je dal g. prof. Roxroy, so povsem resnične. To je temeljit, dobro posrečen kos dela. Ker sem sam zvezdoslovec, sem njegova planetna izračunanja in podatke natanko preiskal in našel, da je njegovo delo v vseh potankostih dovršeno in da je tej znanosti popolnoma kos.«

Če želite porabiti to izredno ponudbo in dobiti poskusno razlago, sporočite ime tega lista, vaše ime in naslov (brezpogojno morate to svojeručno napisati), dan, mesec, leto in kraj vašega rojstva ter priložite 10 dinarjev v bankovcu ali v poštinih znamkah (ne prilagajte pa kovanega denarja), da se pokrijejo stroški za to objavo, poštnino itd., nakar vam bomo takoj poslali vašo poskusno razlago. Naslovite svoje pismo na prof. Roxroy, Dept. 8395 D, Emmastraat 42, Den Haag (Holland).

N. B. Prof. Roxroy ne razume naših jezikov in more, žal, odgovarjati le v nemščini (ali francoščini ali angleščini, kakor kdo želi). Poština za pisma v Holandijo znaša 3 Din.

Ženitev Yussufa Khana

Roman. Frank Heller.

Ilustriral M. Bambič

(Dalje.)

Bržkone je takoj nato trdno zaspal, ni pa gotovo, kako dolgo je spal. Naenkrat je bil namreč čisto buden, tako kot se včasih zgodi, če vas zgrabi ideja, napol slutnja, ki se vas je prijela v spanju. Sédel je na divan in strmél predse. Ali je to bil smoter vsega? Ali so zato zvodili njega in oba Indijca v ta čudaški lokal? Ali mu je zato njegov spremljevalec tako verjetno razlagal Mirzovo početje? ... Potem je bilo nujno to, da mora pohiteti in prekrizati njih načrte; in še nekaj bolj nujnega, delati mora z največjo opreznostjo, da se mu bo posrečilo... Še ves zmešan od šampanjca in meliak v nogah po spancu se je dvignil z divana in se splazil do vrat, tiho, kolikor je le bilo mogoče. Tu je obstal in previdno motril prepeljavo ob loži št. 5. Visele so negibno, ni bilo čuti nobenega glasu iz lože. Nato je pritisnil na kljuko vrat. Tiho se je udala. Hvala Bogu, vrata torej niso bila zaklenjena, kakor se je že bal.

Odprl jih je tako varno, kakor jih je mogel in pogledal z enim očesom na hodnik. Prazen — videti ni bilo niti orientalsko napravljene sluge, Zamrmral je zahvalo slučaju ali previdnosti, zaprl ložna vrata za seboj in se splazil po prstih k dvojnim vratom z elegantno zamreženim steklom. Proč, čim prej proč. Brž je še pogledal na uro — skoraj dve, zdaj ni bilo več časa misliti na površnik in klobuk. Nato pa je nekaj odkril, da mu je zastal korak.

Ta vrata so bila zaklenjena, tako trdno in negibno kakor vrata v kaznilnici!

Za trenutek je obstal kakor ukopan, že je bil pripravljen, da se vrne v ložo in da se uda v svojo usodo. Nato pa ga je obvladala upornost, s stisnjenimi zobmi je začel misliti, kako bi ljudem tam notri zadal primerno brco. Napenjal se je in napenjal, oči so mu begale po hodniku, vsak trenutek pripravljene, da odkrijejo kje kakšnega slugo. Hodnik se je proti levi in desni zoževal in obdajal tam lože, ki so bile nameščene okoli dvorane s steklenimi tlemi. Ali bi tam našel izhod? Pregnal je to misel. Tam bi bila vrata prav tako zaprta kot tu. Sluga v orientalski opravi je seveda moral skrbeti za to, da ni prišel semkaj noben nepoklicanec; in tega sluge ni maral srečati. Prisegel bi, da je imel ta sluga točna navodila! — Igra je torej bila izgubljena? Že so prešle tri minute, odkar je šel iz lože — halo!

Tisti hip se je nečesa spomnil.

Spomnil se je tega, kako je prišel semkaj s svojim čudnim spremljevalcem; sluga je vzel njih površnika in ju nesel v garderobo, vrata je bil odprl s tem, da je pritisnil na gumb. In tam v garderobi je tisti trenutek opazil Allan na pol odprta vrata in stopnice... Ni niti premišljal naprej, niti pomislil ni, ali bo našel gumb za garderobna vrata in če bodo ona notranja vrata odprta — zdrvel je po hodniku h garderobi. Tu so mu zdrknili prsti po steni, kakor je bil videl storiti slugo; sekunda za sekundo je prešla, srce mu je bilo tako silno, da bi ga mogla slišati vsa hiša, kakor se mu je zdelo; njegovi prsti pa so brzeli po steni gor in dol, brez vsakega uspeha. Napol obupan je spustil roke in strmél v steno. Obup se mu je spremenil v otročjo jezo; sunil je v steno z roko, da je zadonelo in zabolelo, toda — o čudež! — v tistem hipu so se odprla vrata. Že je bil Allan v garderobi, hitro je zaprl vrata za seboj in niti pomislil ni, da nima nobenih vžigalic pri sebi. Pritipal se je k oblekam, ki so tu visele, in preiskal s trepetajočimi rokami vse žepe; zastoj. Mednarodni požiralci ognja so se bržkone zaobljubili, da ne bodo rabili žveplenk, četudi bi jih že zaradi svojih običajev morali imeti! Allan zdaj ni niti pomislil, česa se vse drzne, opustil je iskanje po žepih, pritipal se je na ono stran v garderobi, kjer je bil videl odprta vrata. Kar hitro jih je našel in še vedno samo priprta.

Odprl jih je na stežaj, tipal z rokami predse in napravil par previdnih korakov čez prag. Otipal je železno ograjo in ugotovil, da so stopnice polžaste. Podal se je nazaj in zaprl vrata v garderobo, da zakrije sled za seboj; nato se je podal po stopnicah navzdol tako hitro, kot se je upal v črni temi.

Če je že kedaj šel bralec po temnih stopnicah v tuji hiši brez vsakega vodnika in je sledil samo čutilom, se mu je bržkone zdelo, da so te stopnice tako neskončne kakor stavek boljšega latinskega pisatelja. Če bralec tega

ni opazil, pač še ni bral nobenega boljšega latinskega pisatelja. Allan Kragh, ki je imel to prednost, je zdaj imel priliko ugotoviti, da so te polžaste stopnice dolge kakor tisti stavek, ki v njem premišljuje Livius o bitki pri Kanah. Že se je vprašal, ali vodijo k temnicam kluba požiralcev ognja, k peklu ali pa h kakšni postaji londonske podzemeljske železnice. Tedaj pa stopnice naenkrat ni bilo več in stal je pred vrati, kjer je bilo videti sivo noč. Tako hitro je bil skozi vrata, kakor da so to vrata v začaran vrt. Vodila pa so k temnemu vodnjaku, tako se mu je saj zdelo. Visoka slemena hiš in požarni zidovi so se dvigali na vseh straneh, z vrstami oken ali brez njih. Skušal je prebosti temo okoli sebe s svojimi pogledi. Ali je samo zato ubežal, da je zdaj padel v past? Začel se je prerivati med stvarmi na dnu tega jaška, ki se je vil nekam na levo. Sledil je hišnemu zidu. Nato je moral zaviti na desno, pa zopet v prejšnji smeri. Naenkrat je veselo vzkliknil. Pred njim se je med dvema visokima slemenoma, po katerih se je vil bršljan, pojavila mrežasta ograja. Ni pomisljal niti sekundo — naenkrat je bil z raztrgano hlačnico na drugi strani. Ulica je bila kratka in precéj spodobna. Na eni strani se je širil trg, malo osvetljen. In tu je v svoje največje veselje Allan našel kočijo.

Kočijaž ga je dolgo motril, zahteval nato predujem, še preden je zbudil konja iz njegove vidljive dremote in ga zapodil proti grand hotelu Hermitage. Gospodje brez klobuka in površnika ob takem času se mu bržda vznemirjali občutke. Allannu v kočiji pa se je zdelo, kakor da se ne gane z mesta; ceste so se vrstile v neskončni procesiji, hiše, hiše in hiše, izveski z naslovi trgovin, rdečermene plinove svetilke. Strmel je v kazalce svoje ure — zdelo se mu je, da se pomikajo hitreje kakor kočija. Od časa do časa je proseče zavpil na kočijaža; vedno mu je ta odgovoril s tem, da je nategnil vajeti, in griva konja se je malce zamajala. Deset minut pred pol tremi, pet minut. Prišel bo prepozno... Končno je zavila kočija v široko asfaltirano cesto, ki jo je spoznal in bili so na Monmouth Square.

Grand hotel Hermitage je molčal in dremal, komaj da je bilo eno samo okno na pročelju svetlo. Zdelo se je, da so Allannove slutnje bile zastoj. Toda, samo da je stopil v vežo, že je videl, da je res tako, česar se je bil bal.

Nočni vratar, ki mu je odprl stranska vrata, je zatajeval zdehanje, pritajil pa ga je čisto, ko je zagledal Allana. Odskočil je nazaj in gledal Allana kakor strašilo.

Nekdo, skoraj sličen njemu samemu, ga je zgrabil...

»Kdo ste?« je zavpil.

»Štev. 417!« je kriknil Allan. »Brž! Z menoj! Ne smeva zamuditi niti minute.«

»Saj sem vas vendar videl, ko ste pred dvema urama prišli domov...«

»Vem! Vem! Vse vam bom kesneje razložil. Zločin snujejo — ali se je mr. Bowlby z družino že vrnil?«

»Ne, toda — «

»Nobenega toda! Greva v njih sobe, brž, hitro, če hočeva preprečiti, kar so zasnovali!«

Pray nič več ni razlagal Allan, zgrabil je preplašenega vratarja in ga vlekel po stopnicah, gor k stanovanju družine Bowlbyeve v drugem nadstropju. Ko sta bila v prvem nadstropju, se je ozrl Allan na hodnik, kjer so bile sobe, v katerih so prej stanovali Bowlbyevi in je stanoval zdaj maharadža v njih. Kakor je domneval, tako je tudi bilo: pet mož maharadževe telesne straže je stražilo njegove sobe. Po tej poti torej niso mogli in zato so pač — podvizal se je. Ali bo še prišel o pravem času? to je bila edina misel, ki mu je brodirala v možganih. Vlekel je vratarja za seboj in kmalu je bil pri vratih v Bowlbyevo zasebno pušilnico — in to sobo so si morali izbrati zaradi njene lege in raznih drugih vzrokov za svoje operacije. Debele preproge na hodniku so dušile šum njihovih korakov. Toda resnično: ko sta prišla do vrat in za trenutek obstala pred njimi, sta zaslišala tisti šum, ki ga je Allan pričakoval. Zamolko strganje pile ali žage... Allan je zgrabil za kljuko.

Vrata so bila zaklenjena.
»Jaz tepec!« je zamrmral Allan zamolko. »Vrtar, ali imate ključe? Sicer pa — kaj bova s ključi? Dleto in brž!«
»Dleto?« Vrtar je strmel v Allana kakor v norca.

»Rečem vam,« je šepetal Allan zasoplo, »da pripravljajo atentat, ki bo spravil hotel ob dobro ime! Ali veste, kakšna soba je pod to v prvem nadstropju?«

Vrtar je premišljeval trenutek s široko odprtimi očmi. »Maharadževa spalnica,« je končno zamrmral.

»Kjer ima svoje dragulje! Razumete zdaj? Ali razumete, da nisem bil jaz tisti gospod, ki je prišel pred dvema urama, ampak da je bil to preoblečen vlomilec in tai! Brž po dleto! Da ga ujameva, dokler je še čas.«

Končno se je posvetilo vratarju. Kakor puščica se je pognal po stopnicah in Allan je ostal sam pred zaklenjenimi vrati, ki jih je požiral z očmi. Prokleti Mirzl! Če bi se Allanu v klubu požiravcev ognja ne utrnila misel, bi zdaj pač on kar se tiče vloma...

Toda Allan ni mogel misliti dalje. V desetinki sekunde — slišal ni nobenega glasu — so se vrata odprla pred njim. Nekdo v večerni obleki, skoraj sličen njemu samemu, ga je zgrabil za roke, ga zavrtel kakor otroka in tresčil v sobo, pred katero je čakal. Zvrnil se je kakor mrtva stvar in ni mogel niti pomisliti na to, da bi poizkusil vstati, že je ugasnila tudi električna luč in objela ga je noč teme. Glava mu je tiktakala in šumela kakor prodajalna izdelovalca ur, njegove oči so videle več zvezd, kakor jih je kedajkoli imela na sebi steklenica konjaka. Vendar se je spravil na noge in rinil k vratom, kakor hitro je mogel. Bila so zaprta. Zaletel se je vanje, brez uspeha. Našel je stikalo, vrtel ga je, kakor da bi navijal uro, toda niti iskra se ni prikazala. Zdaj pa je zaslišal hitre korake zunaj, drmanje na vratih in glas vratarja:

»Ali ga imate? Ali ste vi odvili glavni spoj?«
Allan je skušal požreti besede, ki so mu burile jezik. »Za božjo voljo!« je vpil, »pazite, da ne uide. Zaprite vhod! Telefonirajte policiji! Zaprl me je tu v sobi!«

Zaslišal je, da je vratar odšel po stopnicah in da ni niti prižgal luči. Vso večnost je čakal, nepotrpežljivo sopol in se vrtel pred zaklenjenimi vrati. Od časa do časa je poizkušal vdreti vrata, zaman. Deset minut je moralo miniti (deset stoletij), ko je vdrgič zaslišal zunaj korake, zdaj je moralo biti več oseb. Soba je zalila luč in ključ se je zavrtel v ključavnici. Sam je hitro sunil vrata in našel pred njimi vratarja, vsega razburjenega, in še dva policista. Že je hotel začeti z razlago in vprašanji, toda prehitel ga je stražnik.

»Nu, poglejte! Poizkus vloma, brez dvoma!«
Allan se je obrnil v smeri, kamor je kazal stražnik. Če bi bilo treba še dokaza za resničnost njegovih slutenj, tu, zdaj ga je imel.

Odprtina, široka kakih šestdeset centimetrov, je zijala v tleh, poleg nje zaprt dežnik, več lesnih odrezkov in omet. Strmel je na dežnik, stražnik pa je skočil k luknji in dvignil dežnik. Odprl ga je. V njem je bilo žaganje, omet in sadra. Policist je prikimal:

»Običajna ukana, da bi omet ne letel v sobo spodaj! Pleteno vrv pa je srečno odnesel.«

Zdaj je Allan vendar našel jezik.

»Ali je ušel?«

Vrtar je zlovollno prikimal.

»Odvil je glavni spoj in spoj v tem nadstropju. Oba sta na stopnišču. Stal sem spodaj v pisarni in klical policijo. Ko je ugasnila luč, sem stekel po stopnicah navzgor. — Nikar me ne gledjte tako, sir; kaj bi pa vi napravili? V takih slučajih smo vedno šele pozneje razumni in pametni. V temi nisem opazil ničesar, dokler nisem prižgal

luči pri glavnem spoju — na spoj v tem nadstropju sem čisto pozabil. V tistem hipu sem videl, da nekdo hiti po stopnicah. Vrgel sem se za njim —

»Šele tedaj je šel?« je zapvil Allan. »Zakaj se je še toliko mudil tu?«

»To morate vprašati nekoga drugega, sir. Pognal sem se za njim, toda bilo je prepozno. Bil je že zunaj, še muniti nisem mogel, v hipu je sedel v avtomobilu, ki ga je čakal v bližini hotela. Tedaj sta prišla stražnika.«

Prekinil ga je eden od stražnikov: »Napraviti moramo zapisnik.«

»Ali je to potrebno?« je zamrmral vratar. »Maharadža — pomislite na dobri glas hotela!«

»Vse bo ostalo tajno, če ne boste govorili o tem.«

Še ves zmešan po teh dogodkih je moral Allan pripovedovati svojo zgodbo policistu. Ko je pravil o klubu požiravcev ognja, sta zmajala z glavama.

»Ali ste bili trezni, sir? Ne zamerite, toda —

Allan je živo ponovil svojo zgodbo.

»Naslov lokala, sir?«

Allan je stopil korak nazaj. Ko je bežal iz lokala, je tako hitel, da je pozabil pogledati ime ceste.

»Rekli ste vendar,« je nadaljeval stražnik potrpežljivo, »da je indijski princ, lastnik oziroma bivši lastnik draguljev v sobi tu spodaj, ostal še tam, ko ste vi odšli?«

Allan je nemo prikimal. Pri vseh bogovih, kaj bodo storili zločinci maharadži, ko bodo zvedeli, da se jim je ponesrečil načrt — v slučaju, da se jim je ponesrečil.

»Maharadža je bil še tam, ko se mi je posrečilo pobegniti,« je končno zbebljal. »Moj Bog, če sem preprečil vlom, da bi zdaj...«

»Če ste preprečili vlom, to bomo komaj mogli zdajle dognati. Ali pa nas vi, vratar, na svojo odgovornost spuštite v maharadževo stanovanje?«

Vrtar je odločno zmajal z glavo. Stražnik je še stavil par vprašanj, nato je spravil beljeznico.

»Ne dotaknite se ničesar v tej sobi. Detektivi bodo prišli na vse zgodaj, če ne še prej,« je rekel in se poslovil s tovarišem vred.

Allan je prosil vratarja, naj previdno obvesti mr. Bowlbya o tem, kar se je bilo zgodilo. Nato se je odmajal v svojo sobo. Bil je strašno truden po vsem šampanjcu, napetosti in po rokoborbi z Mirzlem — če je to bil Mirzl.

Če bi glede tega še kaj dvomil, pa zdaj ni mogel več, ko je srečno prispel v egiptovsko grobnico števil. 417. Soba je bila razsvetljena, ko je odprl vrata. Prvo, kar je za-

Gavrančić

Najmanjša
NEREDNOST
zamore vzeti ženi njeno dražest. Gladka
in nežna koža je ponos vsake žene

**Eau
DIXOR**

(Tekočina za odstranjevanje dlačic)

*Odstranjuje odvisne dlačice v eni minuti.
Je to izvorsten in edinstven preparat svoje
vrste, redka in bistra tekočina, ki jemlje
tudi najjučajim dlačicam žiljenjsko zmō-
nost ter jih popolnoma uničuje. Uporaba
je zelo enostavna in čista, ter poceni. Brez
Eau Dixor-a ni moderne dame!
Prodajna cena Din 40'—.*

SOCIÉTÉ DES
PRODUITS
»DIXOR«, PARIS

DEPÔ:
COSMOCHEMIA
ZAGREB
Smičičklasova 23

Grand hotel Toplice. Le cerkev nas spominja, da je to — na Bledu Foto Šmuc

gledal, je bil njegov kovčeg, v katerega je zaklepal na vlaku in tu svoj denar — ni še imel te pametne navade, da bi ga izročil hotelu v varstvo. Pokrov, ki sta ga ščitili dve žabici, je moel v zrak, vse drugo, kar je imel v kovčegu — tudi skrinjica, kamor je spravljal denar — je ležalo zmetano. Temna slutnja ga je obšla, planil je h kovčegu in dvignil svojo srebrno skrinjico, ki jo je nekdanj kupil na Danskem. Še včeraj zjutraj je imel v njej enajst tisoč šest sto kron švedskega denarja. Zdaj je bilo v njej samo pet tisoč šest sto...

Preteklo je par minut, da si je spravil nared svoje živce in da si je ogledal še drugi konec sobe. Tu je najprej

zagledal pismo, naslonjeno ob luč na nočni omarici. Odprl ga je z jeznim renčanjem:

»Ljubi gospod Kragh!

Morda se Vam bo zdelo moje nocojsnje postopanje nelogično in nedžentelmsko. Nelogično, ker sem Vam bil naklonjen po uslugi, ki ste mi jo izkazali v Nemčiji; nedžentelmsko, ker sem Vam ukradel šest tisoč kron. Mimogrede povedano, je le slučaj hotel, da sem jih našel. Hotel sem Vam le tu gori v miru napisati par vrstic. Toda dovolite, da Vam rečem tole: prekrižali ste mi nocoj moje načrte. Nihče pa ne sme križati mojih načrtov brez kazni. Vaša kazen za zdaj je teh šest tisoč kron — polovico premoženja v kovčegu. Če boste še nadaljevali tako — pa prepričan sem, da boste zdaj dovolj previdni in da tako ne boste več nadaljevali.

V hitrici

Dr. Hauser,
(alias Ludvik Koch, alias Benjamin Mirzl).«

VII.

Kako je nekdo izginil in postranske okolnosti.

Mr. Bowlby je zbudil zjutraj Allana ob poldevetih. Allan je skočil iz postelje, še ves v spancu in prepričan, da se je vrnil Benjamin Mirzl po ostali denar.

»Vi, mr. Bowlby!«

»Vsekakor, mladi prijatelj. Vrtar mi je povedal, kar ste mu naročili, ko sem se vrnil ob štirih v hotel. Oprostite mi, da sem tako vdrl v vašo spalnico — damn it, tako majhne še nisem videl — toda razumeli boste, da sem radoveden! Luknja v moji kadilnici, dovolj obsežna, da bi mogel v njej ujeti Indijanca! V sobi sami detektivi, ki so me zaslišali in bodo tudi vas, povrh vsega še ta nova zgodba nočnega vrtarja o dveh gospodih s števil. 417. Mislil sem, da vas bom že prej videl, Helena pa mi je povedala, da nikoli ne vstanete pred drugim zajtrkom.«

Nadaljevanje na str. 274

BLED Desno: G. Fr. Bajd, naš sotrudnik na Bledu. — Spodaj: Salonski jazz-orkester Ericha Herseja iz Münchna, ki ga radioposlušalci dobro poznajo. Erich Herse tretji od desne Foto Rovšek

Desno: Gdč. Illa Herse, hčerka Ericha Herseja Foto Rovšek

V ovalu: Slovenka Birtič Elka, članica Nar. gled. v Novem Sadu, na Bledu Foto Harkányi

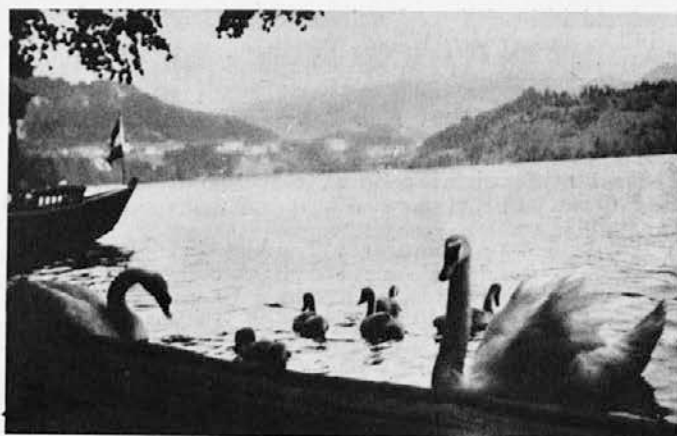

Park-hotel in nova kavarna

Foto J. Šmuc, Ljubljana-Bled

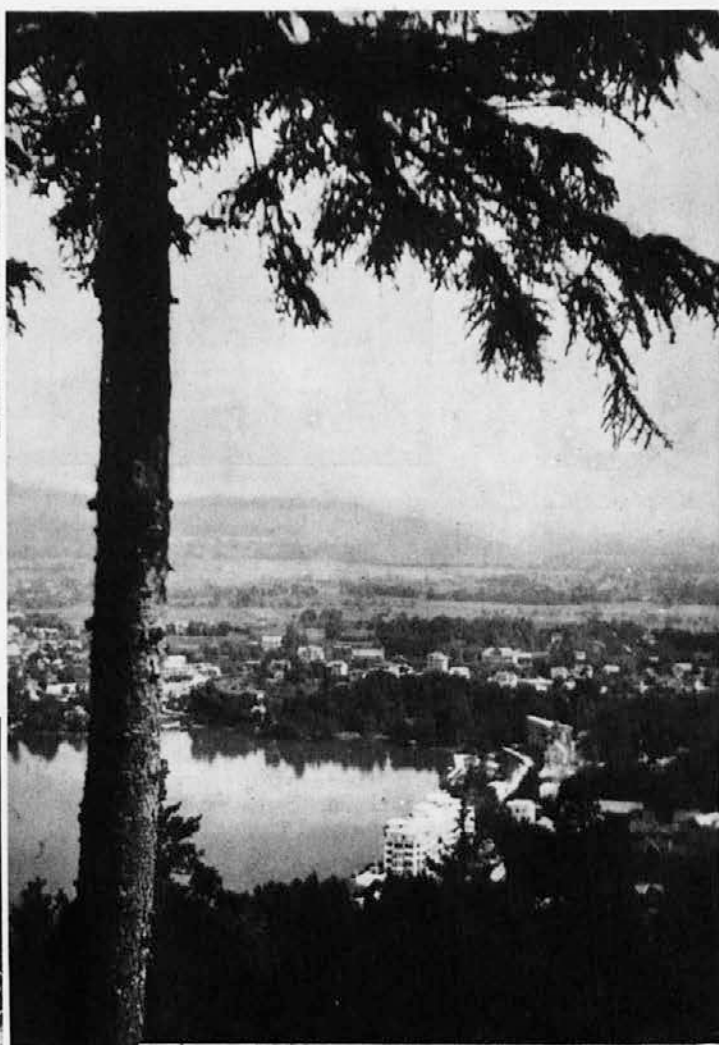
Notranjščina nove kavarne in nova »Grajska kopa«

Labodi na blejskem jezeru ...

Naš Bled ...

Desno: To ni rivijera — to je Bled

Z zabave otrok v blejski »Kazini«. Aranžer g. Eric
Foto Šmuc

Desno:
Nagraje-
ni prvaki
na svet.
plesnem
turnirju
v Parizu
1931. —
V sredini
nodja
turnirja,
predsed-
nik Fid-a
g. Rhynal

S svetovnega plesnega turnirja, Pariz 1931. Tekmujoči pari različnih narodnosti z razsodiščem v prednji vrsti.
V sredini × naš znani plesni mojster prof. g. Jenko, kot predsednik žirije

Slepa pisateljica Hellen Keller, ki je pred kratkim obiskala Ljubljano

Hellen Keller v nemem razgovoru pred vhomod v palačo Delavske zbornice v Ljubljani

Foto »Antoine« (Z. Zidar)

»Miss Bowlby je preveč stroga v svojih sodbah. Dovolite, da se oblečem, potem vam bom vse povedal. Pa — saj veste, da mora začasno ostati vse tajno?«

»Detektivi so nekaj čenčali o maharadži.«

»Bojim se, da to niso čenče, mr. Bowlby.«

Allan je zdrknul iz postelje in se mirno začel umivati pred očmi Američana, vmes mu je pripovedoval nočno prigodo. Opis kluba požiralcev ognja je izvil gospodu Bowlbyu serijo žvižgov, ki bi nanje mogel biti ponosen drveči ekspres. Ko je pripovedoval Allan, kako ga je prekanil Mirzl, ga je prekinil:

»To vam je vražji dečko, ta Mirzl? Takšna hladnokrvnost! Kaj tako drznega se meni še ni pripetilo v življenju!«

»Počakajte s svojo hvalo!« je rekel Allan. »Kaj pa mislite, da je storil ta mož, ko me je zaprl v vašo sobo in ugasnil luč?«

»Izginil je, kajpak.«

»Izginil! Malo poznate Mirzla. Šel je v mojo sobo, da bi mi napisal svarilo, naj se ne vtikam več v njegove stvari —«

»Veste kaj —, to je preveč!«

»In ker je pri tem slučajno opazil, da imam v sobi zaklenjen kovčeg, ki bi utegnil imeti dragoceno vsebino, ga je odprl. Pomislite, da je v tem času vratar bil pred vašo sobo, oziroma da je telefoniral policiji. V kovčegu sem imel skrinjico, enajst tisoč švedskih kron in nekaj čez —«

»Zelo ste neprevidni! Vam jih je vzal?«

»Vzel je polovico ali malo več, nato je sedel in mi napisal to pismo.«

Allan je ponudil z nekakšnim ponosom Bowlbyu Mirzlevo pismo. Američan ga je prebral in branje spremljal s serijo šumnih signalov brzovlaka.

»Seveda ste takoj telefonirali policiji?«

»Policiji! Zakaj ne dečjemu domu, da mi pošljejo dovolj? Ne — legel sem spat.«

Na obrazu mr. Bowlbya se je prikazal izraz častečega spoštovanja.

»Well! Moram reči — —!«

Strmel je v Allana, ki si je oblačil žaket. Allan je nato odprl vrata in odšla sta po stopnicah. Mr. Bowlby je ponovil:

»Moram reči! Ali stvari ne mislite naznaniti?«

»Ker so detektivi tu v hiši, jim bom zadevo prijavil, samo formalno seveda.«

»Zdi se mi, da vam Mirzl zbuja spoštovanje.«

Allan je prikimal. Tišči hip sta ugledala mrs. Bowlbyevo in miss Heleno, ki sta sedeli v dvorani ob stopnišču v drugem nadstropju. Mrs. Bowlbyeva — v svetli, zeleni obleki — je pozdravila Allana s kratkim, papagajskim krikom.

»Mister Cray! Tako! Tako torej preživljate tiste noči, ko se malo oddaljite od mene! Velika luknja v tleh in detektivi okoli nje kakor muhe okoli odprte marmeladne škatle. Niti blizu mi niso dovolili. Bržkone so mislili, da bom skočila v spalnico zverine. Nu, kaj nam boste povedali? Sedite in pripovedujte, toda vse, razumete? Bili ste torej v nekem strašnem lokalu? Ali ste vi napravili luknjo v tleh?«

»Če bi bili prišli med pol eno in pol treh v kadilnico, bi bili to skoraj verjeli, mrs. Bowlby.«

Allan je začel pripovedovati vdrugeč. Mrs. Bowlbyeva ni častila njegovega pripovedovanja z žvižgi, toda zato njeni komentariji niso bili nič manj izraziti. Ko je prišel Allan do Mirzla, je povzela:

»Da, ta človek je seveda lopov. Toda rečem vam, da bi tisočkrat rajši videla aretiranega zverino nego njega.«

»Jaz za svoj del šesttisočkrat rajši gospoda Mirzla.« je menil Allan.

»Pomislite, prvi večer v Londonu in že v takih lokalih.« je nadaljevala stara dama z obtožnico. »Seveda je bil v damski družbi — ne tajite tega, saj vam ne verjamem. Kaj pa, četudi ima doma svojo hišo polno in še več kot polno. Prav nič ni prav od vas, da ste šli v tak lokal, še bolj pa, da je šel on, oženjen mož, mož, ki je oženjen sto petdesetkrat — — in ta stari, sivolasi razuzdaneč — —«

Allan se je drznil, da jo prekine: »Ali jih še ni bilo nazaj, mrs. Bowlby?«

»Tiii! Ne bodo hiteli, če je treba domov. Kar potolažite se! Poznam možove.«

Mr. Bowlby je ne meneč se za hotelske predpise kadil med Allanovim pripovedovanjem cigaro. Zdaj pa si jo je vzela iz ust in preprečil Allana, da bi izrekel svojo skrb glede maharadževe usode, zdaj ko se je vlom ponesrečil.

»Dve stvari sta«, je rekel, »ki ju ne razumem, če so ta lopov in njegova banda še tako navihani. Vas so seveda opazovali od tistega trenutka, ko ste zapustili hotel. Toda, kako so vas mogli zvabiti baš v tisto hišo, kjer so imeli maharadžo?«

»Hm, mr. Bowlby, to ni nič tako zelo čudnega. Slučajno sem koračil v družbi enega od njihovih pomagačev v tisto kavarno, še nagovoril me je. To je bil slučaj. Toda v drugem lokalu bi bil uspeh prav tak. V nujni bi se ne bali poslužiti se tudi sile.«

»Well, toliko dopuščam. Pa je še ena stvar. Opazovati so tudi morali v hiši in zunaj nje maharadžo. Toda vi niste vendar v nobeni zvezi z maharadžo ali s kom drugim iz njegove družbe, in vaša soba je v četrtem nadstropju. Sinoči sem vas bil pač povabil, da spijete čašo whiskya pri meni... Kako, za vraga, za vraga, za vraga, so ti tiči zvedeli za to in se po tem ravnali? To vprašam. Saj smo vendar sedeli sami pri mizi, kolikor sem mogel videti.«

»Odkod so zvedeli, da nas polovico noči ne bo, papa?«

»To ni nobena umetnost, draga Helena, če imajo vohune v hotelu. Toda, ko sem povabil mladega gospoda k sebi, ni bilo žive duše v bližini, kolikor se spominjam, in dober spomin imam.«

»Saj jim tega ni bilo treba vedeti, papa. Hoteli so na vsak način poizkusiti atentat na dragulje. Videli so, da občujemo z mr. Crayem, opazovali so ga ves večer, kakor sam pravi, in so si ga spravili s pota. Nato se je Mirzl preoblekel za gospoda Craya —«

Miss Bowlbyeva ni mogla dalje. Allan je skočil s stola in zgrabil mrs. Bowlbyevo za zapetjete.

Pozdrave »Ilustraciji« s Hvara pošiljajo ga. Winter z Dunaja (levo), gospa Zunkovič in g. Ščurk iz Ljubljane (desno)

Stara dama je švignila kvišku s papagajsko nagnjeno glavo:

»Kaj vam je, sir? Ali mislite, da ste še v onem lokalu?«

»Mrs. Bowlby! Brez dvoma ste imeli prav, kar ste povedali o svoji rojakinji! Zdaj razumem, ali saj mislim, da nekaj razumem! Aha! Torej sta le delala z roko v roki!«

»Moja rojakinja? Kdo?! Kaj razumete?«

»Mrs. Langtrejeva. Zdaj se spominjam. Ko ste sinoči odšli, sem se ozrl na desno in tu, v senci palme, je sedela Mrs. Langtrej. Če se spomnite, izrekli ste nekaj... hm, prostodušnih opazk, preden ste odšli, da ta dama ne more imeti nobene nade, da bi prišla na ples v poslaništvu. Ko sem jo zagledal, je gledala kot tigrinja. Jasno je, da je slišala i to, kar ste vi rekli o njej, i to, ko me je mr. Bowlby povabil na čašo whiskyja. Se to mi je obljubil vaš soprog, da bo obvestil slugo. In ona je pravkar — Saj veste, da sem videl njo in Mirzla skupaj na kolodvoru v Hamburgu, četudi nisem mislil, da se poznata — —«

Allan še ni prišel do konca, ko je Mrs. Bowlbyeva planila s stola kakor kragulj iz gnezda in hitro odšumela po stopnicah. Mr. Bowlby je filozofsko zmigal z ramo in si prižgal cigaro. Allan, ki se je moral smejati temu borbenemu obrazu stare dame, je pač hotel nadaljevati, ko je pristopil hotelski strežaj:

»Policijski nadzornik je v kabilnici gospoda Bowlbya in bi rad slišal vašo izjavo, sir.«

Allan mu je sledil v sobo, ki je bila sinoči priča porazu Mirzla — in njega samega. Ni bila tako nabita z detektivi, kakor bi se to dalo slutiti iz besed Mrs. Bowlbyeva. Kljub temu pa so le bili v sobi štirje kolegi Sherlocka Holmesa. Oni, ki mu je najbolj sličil s svojo mršavostjo, je bil bržda inspektor. Ko je Allan vstopil, mu je ponudil sedež in ga začel izpraševati. Sedel je pri mizici, polni dokumentov in mističnih stvari v kuvertah in škatlicah.

Allan je klical na pomoč svoje spomine na branje Sherlockholmezjad in zaključil, da so te kuverte in škatlice »sledovi«, ki so jih našli. Suh mož je listal v belježnici in privil nalivno pero.

»Vi ste gospod Allan K—r—a—g—h?«

Zlogoval je rodbinsko ime, bržkone ni želel, da bi se ujel v fonetične pasti.

»Da. Iz Švedske.«

»Iz Švedske. Da. Stanujete na številki 417?«

»Da.«

»Ali ste vi prišli ob pol tih ponoči domov in v družbi nočnega vratarja poizkusili presenetiti vlomilce?«

»Da, jaz sem bil.«

»Povejte mi, kako ste mogli slutiti, da so tu na delu vlomilci?«

Allan je začel pripovedovati tretjič to jutro svojo povest v isti obliki kot prej, opisal je svoj obisk v »luknji v steni«, tujca, ki ga je tam nagovoril, dvigalo, ki ju je privedlo v klub požiralcev ognja, prihod maharadže v njih

ložo in kako se mu je mahoma porodila slutnja, ki ga je spodbudila, da je zbežal iz kluba. Očividno je bil nadzornik povest že slišal od stražnika, ki je bil ponoči v hotelu; primerjal jo je z beležkami na papirju, ki ga je imel pred seboj. Včasih si je kaj zabeležil. Poslušal je, da je Allan končal, nato je šele začel z izpraševanjem:

»Prosim vas, opišite mi moža, ki vas je nagovoril v »luknji v steni«. Natanko, kakor le morete.«

»Precej čokat je bil, s štirioglatim obrazom, z lesketajočimi, črnimi lasmi in z modrovijolčasto otenjavo na bradi in licih. Bojim se, da to ni preveč, kar boste mogli uporabiti. Oblečen je bil za večer. Trdil je, da je Nemec. Govoril je prav dobro nemško.«

»Vi tudi govorite nemško?«

»Da.«

»In oni mož, ki je bil v maharadževi družbi?«

»To je bil Anglež, vsaj to so rekli drugi; klicali so ga Stanton. Bil je plav, s črnimi očmi in mož na svojem mestu, po zunanosti sodeč — nenavadno tipična rasna pojava, če smem tako reči.«

Nadzornik je listal v svojih papirjih.

»Sinoči ste pozabili naslov te mistične hiše. Ali ste se ga spomnili kesneje?«

»Ne. Ko sem bežal, se mi je preveč mudilo, da bi bil mislil na to. Toda če veste, da se imenuje krčma »luknja v steni« —«

»Sto barov je v Londonu, ki jim pravijo tako in so približno taki, kot jo opisujete vi. Kje pa približno leži ta krčma?«

»Približno pol ure proč od Leicester Square. Ne poznam dobro Londona, toda toliko bi rabil, da bi prišel v počasnem sprehodu do nje. Dovolite, da vas nekaj vprašam, gospod nadzornik?«

»Izvolite!«

»Maharadža se ni vrnil?«

»Ne. Od pol štirih naprej poizvedujemo za njim. Seveda izredno obzirno. Zaradi maharadže i zaradi hotela. Veseli nas, da v loma niso mogli izvesti.«

Allan je planil: »Dovolite, kako veste to?«

Nadzornik se je prvič nasmehnil: »To vem...« hm... slučajno — čudno slučajno... Ali mi nimate glade vas prav nič več povedati?«

Allan se je zdrznil. Ta je posekal vse rekorde. O takem detektivskem bistroumju še ni bral in ne sanjal! Ali je nadzornik dognal njegovo izgubo denarja, ko si je Allan zavezoval čevlje, ali pa s pomočjo kakšnega madeža na levem rokavu? Strmel je v nadzornika in ni mogel prav nič reči. Ta pa je smeje se dvignil neki papir iz kupa in mu ga ponudil.

»Berite, prosim,« je rekel. »To je prišlo s prvo pošto.«

Allan je vzel papir in preletel vrstice te pisave, ki mu je bila predobro znana:

Scotland Yard!

Gospodu Allanu Kraghu iz Švedske, stanujočemu v sobi številki 417, Grand hotel Hermitage, so nocoj med pol tretjo in tretjo uro v njegovi sobi ukradli šest tisoč švedskih kron (tisočkronski bankovci).

Tat tega zneska si dovoljuje Vas opozoriti, da je to zelo mila kazen, s katero je kaznoval gospoda Kragha, da jo je pa zaslužil, ker je vtaknil svoje prste v neko zadevo, ki se je iste noči zgodila v istem hotelu.

Za slučaj, da gospod Kragh zadeve še ni prijavil, si dovoljujem Vas obvestiti o tem. Gospod Kragh je ljubezniv, mlad mož, ki zasluži, da se potrudite zanj.

V hitrici

Benjamin Mirzl.

P. S. Čas mi ne dovoljuje, da bi pristavil še »alias.«

Nadzornik je smehljaje se opazoval Allanov obraz, ko je bral to pismo.

»Bržkone ne poznate Mirzla, ker ste tako presenečeni«, mu je rekel.

»Da ga ne poznam? O pač, nekoliko, saj ste brali v pismu. In vi? Ali ga poznate?«

»Morem vam odgovoriti, kot ste mi vi: nekoliko! Pred tremi leti nas je tu v Londonu žgal v svojem peklju. Deset vlovov v Regent Street, ugrabitev Ascot-pokala, eskamotaza irskih kronskih draguljev in ducat drugih stvari, ki mu jih sicer ne moremo dokazati, zato pa moremo priseči, da je imel on svoje prste pri njih. Da, poznamo gospoda Mirzla nekoliko. Hvala Bogu! Šel je iz dežele po dirki za Ascot-pokal in začel nagajati oblastem v svoji domačiji. Zdaj se je tega naveličal in —«

»In bi nikdar ne bil prišel čez mejo, če bi mu ne bil jaz pomagal!«

(Dalje prih.)

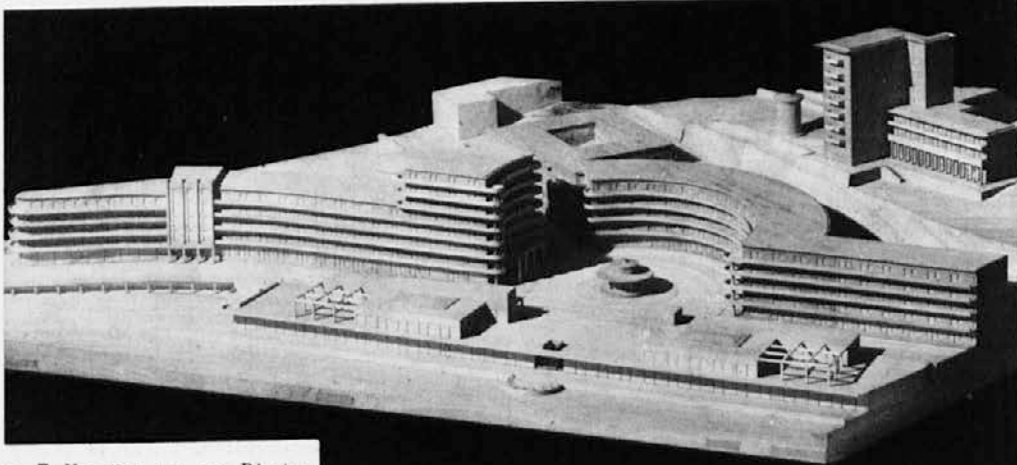
Bodoči Bled

Iz šole prof. I. Vurnika
za arhitekturo

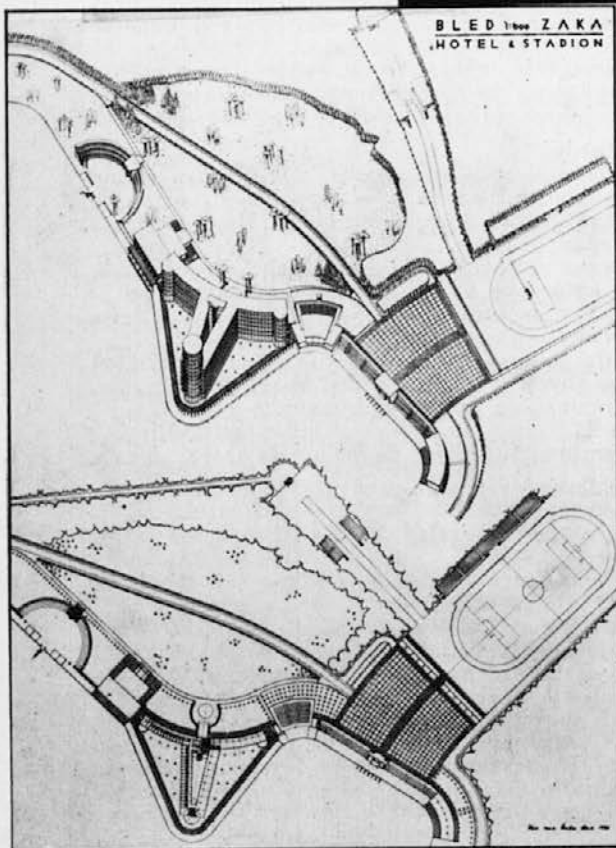
Pripombe k izložbi ljubljanske univerze v Berlinu 1931

Na mednarodni izložbi za gradnjo mest v Berlinu je v jugoslov. oddelku zastopana naša univerza z deli iz šole prof. I. Vurnika za arhitekturo. Na sliki 1. vidimo v ozadju novi regulačni načrt za Bled, ob obeh straneh po 4 načrte z detajlnimi študijami, pod njimi vise fotografije delavske kolonije v Mariboru, v sredini dvorane pa stoje štirje leseni modeli. — Dosedanji Bled je po novem načrtu zelo povečan in obogaten z značilnimi hotelskimi skupinami, kazinami, promenadami in sportnimi napravami. Prometne (tranzitne) ceste so v novem predelu znižane na minimum, da se omogoči gostom v njihovih stanovanjih čim najmirnejše in najudobnejše, pred prahom in ropotom čim bolj zavarovano bivanje v svežem gorenjskem zraku. Vse, kar bi moglo motiti mir, je v novem predelu potisnjeno na rob naselja — kmetije, vrtnarji, mali obrtniki, garaže, remize itd. — Polkrožni trg (2), ki

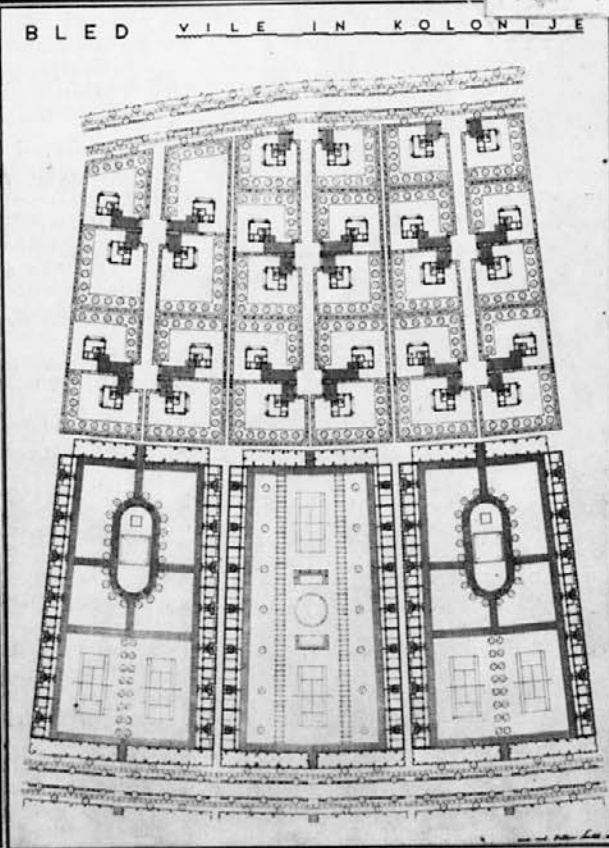
Desno: 1. Načrt bodočega Bleda v jugoslovenskem oddelku na mednarodni razstavi za gradnjo mest in stanovanjsko kulturo v Berlinu

2. Polkrožni trg na Bledu

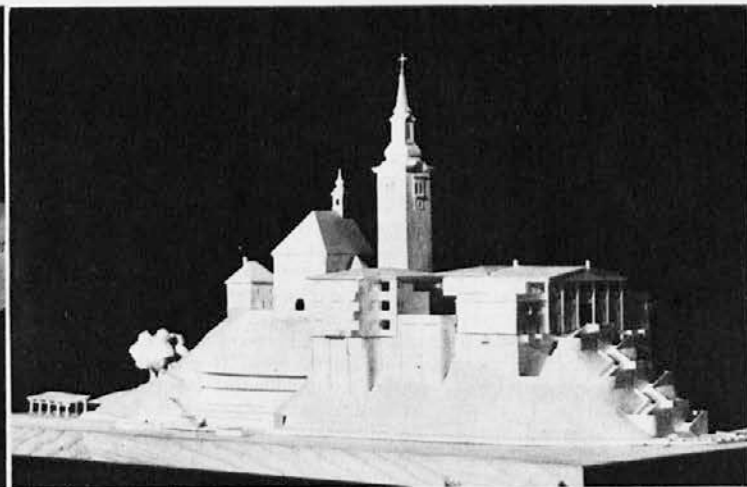
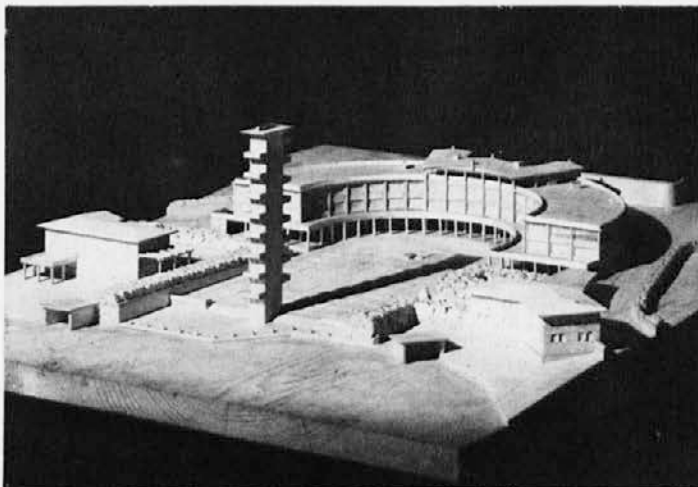
3. Sportni del Bleda v Zaki

4. Ureditev vile in hišic za weekend

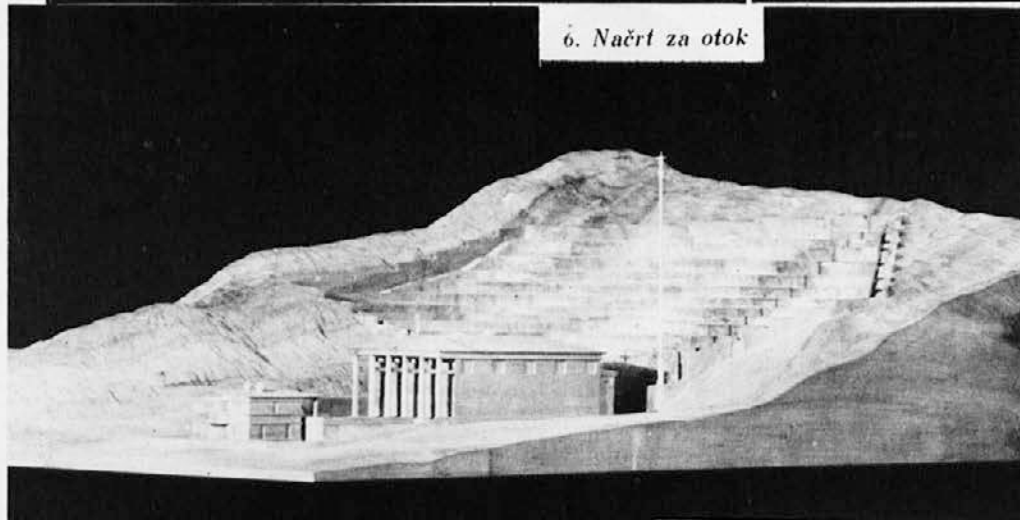
5. Okrepčevalnica vrh Straže

ga obdaja »Park«-hotel s svojimi podaljški na desno in levo, bo imel v sredini kiosk za prometni urad, okrog katerega se bodo zbirali izletniki, kadar se bodo odpravljali na manjše ali daljše izlete z avtobusi. Ob jezerski strani bō mej dvema kazinama javna terasa z najlepšim razgledom na jezero, blejski grad, otok in Karavanke. Iz te terase bo po udobnih stopnicah dostop do jezerske obali, kjer bodo pristajali čolni. Pod to teraso bodo javne garderobe, na obe strani od pristanišča pa dostopi na objezerske promenade

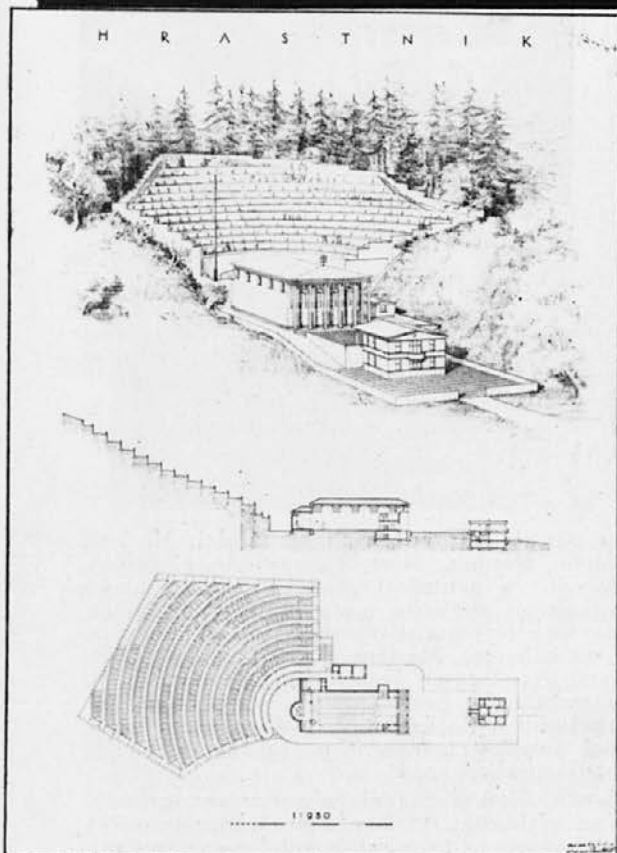
6. Načrt za otok

7. Novi trg pred novim Zdraviliškim domom

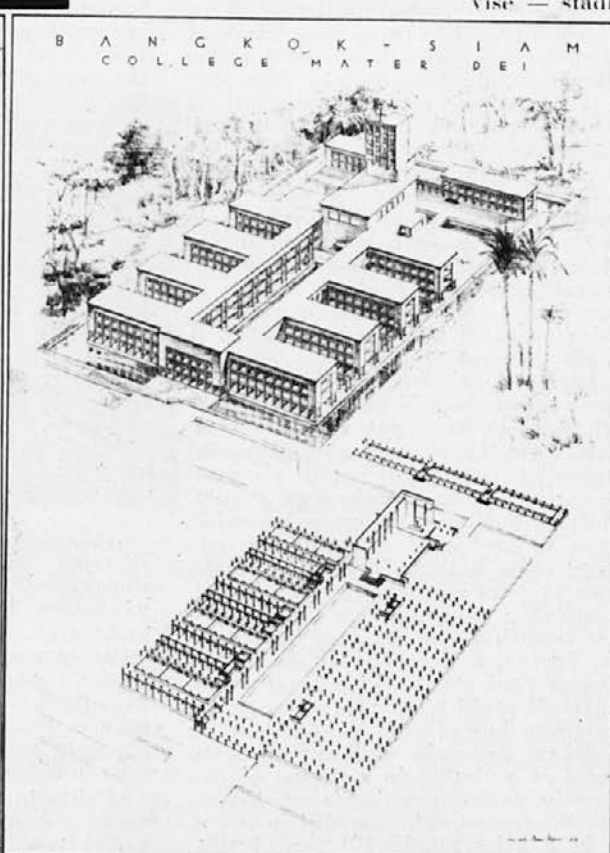

»Toplice« in »Parke« hotela. Od tu opisane polkrožnega trga bo šla glavna promenadna pot do novega trga pred novim Zdraviliškim domom (7. slika). Novi zdraviliški dom bi gradila Zdraviliška komisija za tiste goste, ki bi stanovali po privatnih vilah in hišah, da se imajo kam zateči ob slabem vremenu. Na spodnji strani trga pred Zdraviliškim domom bi bil stolp z razglednimi terasami. Na 3. sliki vidimo sportni del novega Bleda. Tu bi prišle ob obali sledeče stavbe: kopalnišče, kazino, velik hotel z restavracijskimi prostori v pritličju, gledališče s prostori za goste na prostem, zaliv za vodni sport s tribunami in čolnarna. Nad tribunami vidimo večji trg z garažami in še više — stadion, na levi v hribu pa skakalnico za smučarje. Še više od stadiona je mišljeno postajališče za žično železnico k Mrzlemu studencu. Pri Mrzlem studencu pa alpski hotel z mnogimi hišicami za konec tedna (weekend) in pristanišče za aeroplane. Misel, kako bi se zazidal otok s hoteli in kopalniščem za romarje, da se omogoča tudi ljudstvu uživati krasoto Bleda, je prikazana na 6. sliki. Toda to je šele prva obdelana misel. Vurnik hoče ta problem ponovno obdelati, da pride do rešitve, ki ga bo arhitektonsko bolj zadovoljila kot ta. Četrta slika nam kaže en del novega regulacijskega načrta, vzhodno pod Stražo. Mi vidimo med prometnimi cestami zgoraj razdelitev parcel za vile — spodaj pa v vrstnih redih hišice za »konec tedna«; Med njimi so igrišča in sportni prostori za mlado in

8. Cerkev za Hrastnik, model

9. Cerkev in pokopališče za Hrastnik, načrt

10. Bangkok v Siamu. Načrt za gimnazijo

staro. Zelo bi bilo želeli, da bi se kdo naših stavbnih družb ali denarnih zavodov odločil za to, da pokupi za ta namen določene prostore, da zgradi tam take skupine hišic, ki bi jih potem oddajal našim uradnikom in tudi drugim meščanom za dobo enega meseca na leto, če ne več in jim omogočil, da gredo njihove družine tja na oddih. Ena takih hišic bi se mogla zgraditi za ca. 40.000 Din. Ako se po 3 ali 4 uradniške družine zedinijo, da vzamejo eno tako hiško skupno v najem in si počitnice razdele, plačajo 10% nabavne cene za najemnino, to gotovo ne bi bilo nemogoče. Ljudje bi prišli tako na lep način do zdravega letovišča. K načrtom za Bled spada tudi okrepčevalnica vrh Straže (5. slika), kamor bo peljala enkrat tudi avtomobilska cesta. Poslopje je mišljeno na strmi skali, iz katere je sijajen razgled na Karavanke in proti Ljubljani. Poleg načrtov za Bled je na izloži še dvoje (8. in 9.) študij: ena za cerkev v Hrastniku, ki jo prinašamo v načrtu in fotografiji modela. Cerkvica bi stala v eni stranskih dolinic, ki se odcepljajo od glavne hrastniške vijugaste doline. V pobočju hriba je urezano stopnjema pokopališče, obdano od temnozelenih smrek, pod njim je nizka cerkvica z zvonovi v cerkveni veži. Zvonik bi bil v tej okolici zelo malo viden, ker bi stal med dvema hrbtoma in še v gozdu — zato bi povzročil samo stroške. Pred cerkvijo bi bil tlakovan trg — še nižje pa bi stalo župnišče. Drugi načrt, ki bi mogel koga zanimati, je pa načrt za žensko gimnazijo v Bangkoku v Siamu (vzhodna Azija) (10. slika). Načrt je bil naročen po voditeljici te gimnazije, ki je Slovenka. Celo stavbišče je obdano od vodnih kanalov radi kač in divjih zveri, vsa stavba pa stoji na stebrih radi večkratnih poplav. Vse sobe so obdane s širokimi hodniki, da so zavarovane pred solučno vročino. V zgornjem delu stavb se nahaja cerkev.

FILM

Polom zvočnega filma

B. O.

Zadeva z zvočnim filmom je taka, da bo nekega dne, če bo šlo v teh vzorcih in po teh tirih naprej in ko bo vsa ta »garderoba zvokov, šumov in stropotov« izpraznjena, zašla v strugo brez izhoda in našla v njej svoj klaverni konec. Kajti danes, potem ko smo ozvočili toliko in toliko »starih« filmov in prenesli gledališko opereto v film, moramo le ugotoviti, da zvočni film v umetniški plati ni napredoval niti za las, niti ne poskuša, da bi resno razrešil ta središčni svoj problem, namreč problem filmske slike in zvoka, v fotografiji pa še nekaterikrat padel pod črto, ki jo je dosegel nem film. Njegova oblika je danes kaotična formula heterogenih elementov, ki si nasprotujejo med seboj in bijejo boj zvokov Marinettijeve futuristične godbe. Problem svojstvenosti zvočnega filma pa obstoji v vezavi zvoka in fotografije v tako skladnost, kot so jo n. pr. kazale starodavne igre s senčnimi podobami, ki so jih spremljali človeški glasovi (Glej »Ilustracije« št. 4, letnik II.) Pri teh senčnih podobah je bila stvar enostavnejša in preprostejša: ljudje, ki so imeli vlogo besednih spremljevalcev, so bili na mestu, so bili prisotni pri predstavah, med tem ko pri zvočnem filmu vsa zvočna spremljava sloni na tehniki. Od njene usposobljenosti, od njene možnosti in napredka suženjsko zavisi ubranost zvokov, posebej pa še barva in glas človekovega govora. Govor je enostaven, jasen in razločen, malodane zlogujoč. Brez fines. Ako se sreča ta enostavni, dolgočasni tempo govora z historično-verno sliko kakega filma »Dreyfuss«, ki je bil brez tendenc vsakršnega olepšavanja, je neskladnost manjša. Kako je nakazan propad komičnega govora v zvočnem filmu, smo se prepričali ob filmih, v katerih je nastopal češki komik V. Burian. V prvem filmu še kolikor toliko nov, je bil v drugem radi govora, ki mu mora radi tehničnih vzrokov in nujnosti preiti v stalen vzorec, dolgočasen in nezanimiv. S petjem in godbo je učinek lepši in privlačnejši. Tega se dobro zavedajo oblikovalci okrog zvočnih filmov. Toda mesto v smiselno in razumno ekonomijo so zašli v hipertrofijo godbe, pesmi, glasov, šumov, piskov in zvokov. Sestavili so evropski, ameriški in orientalski zvočni inventar in z njim preobložili zvočni film.

Skoraj ni zvočnega filma, v katerem ne slišimo ali jazzbanda ali vojaške trobente ali tovarniške sirene. In stropot

avtomobila slišimo in šum padca predmetov na mizo zaznavamo. To naj bi bila vsa korist, ki jo imamo od zvočnega filma. Ni pa nikaka korist, če ti raznovrstni glasovi rušijo še tisto iluzijo in neposrednost, ki jo vzbudi filmska slika.

Nemška filmska produkcija nas je seznanila s serijo komičnih zvočnih filmov, katerih glavno in edino gibalo je bil »šlager«, ki naj prispeva k gradnji nekakega operetnega filma. Kdor pa si je ogledal vse te Willy Forst in R. Tauber-filme, je moral spoznati, da problem zvočnega filma obstoja še vedno nerešen problem in da so ti tako zvani operetni, poloperetni in poloperni filmi na vse zadnje le — fotografirane in filmane gledališke operete. Če pa so zvočni filmi uspeli in ugajali, so ugajali edino radi kvalitetne igre igralcev kot so: Greta Garbo, Conrad Veidt, Fritz Kortner in drugi.

Novi filmi

Pod strehami Pariza.

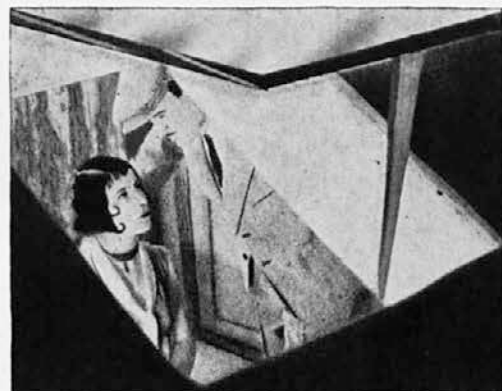

René Clair

Kvalitetnih igralcev pa v zvočnem filmu »Pod strehami Pariza« (režija: René Clair; igralci: Albert Préjean, Gaston Modot, E. Greville, Pola Illery) nismo videli, toda bili so z dejanjem celota, nova francoska kolektivnost. Film je sicer izčrpal dobrušen del zvočnega repertoarja, toda imel je redko prednost: ni ga izčrpal na operetni način kot ostali filmi. Filmska slika in zvok nista dosegla neke idealne skladnosti, ki še visi nad zvočnim filmom v zraku.

in sta si bila približno v enakem razmerju kot v njuni paraleli: pustolovski vsakdanji epos in pesem Alberta,

cestnega peva in razprodajalec not. Pesem je imela svoje ravnotežje v fotografiji: strehe pariških hiš. Ali bolje: Albertova pesem in streha pariških hiš sta bili skromna, nepatetična okvirnost tega vsakdanjega in pa prav nič novega pustolovskega dejanja pod strehami Pariza: Dejanje pa se je vrtelo pred nami mirno, objektivno-skopo, brez burnih zapletljajev ali tragičnih globin ekspresionističnega filma. Njegovo edino brezdno je nočni dvoboj za plotom ob železniški progi, njegovo edino nebo so strehe Pariza. Le konec je brez sentimentalnosti ali pričakovanih ljubavnih izidov. Konec je pesem, ki je tem lepša, ker so se zanjo skrila življenja ljudi, o katerih tragiki film ni hotel in ni smel govoriti.

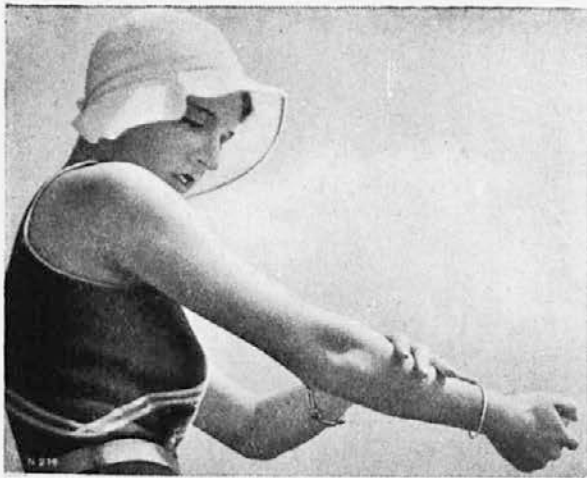

Iz filma »Pod strehami Pariza«

Maroko.

»Maroko« (režija J. von Sternberg, igralci: Marlene Dietrich, Adolphe Menjou, Gary Cooper) je eksotična, romantična dogodba o neutrušeni ženi, o prvem junaško molčečem in drugem angleško potrepljivem ljubimcu, prikazana ob vsem orientalskem stropotu in šumu po godbi maroškega kabareta. Marlene Dietrich ima po Greti Garbo težko stališče. Menjou je bil »stari Menjou« in ni nam bil v nobenem oziru nov. Gary Cooper v vlogi legijonarja Brauna je bil še najbolj sveža pojava v tem filmu. On nam je dal povod za razgovor o »junaku« v okviru miselnih dognanj Kierkegarda.

Dekle in junak! Med obema ni nobenega razmerja tužemske erotične realnosti, še manj pa takšen erotičen križev pot, ki se nam je tako sentimentalno-osladno prikazal na koncu filma. Sedaj nam je pač jasno, zakaj je film Felixu Saltenu tako nepopisno ugajal. B. O.

Milijon.

Pisec teh vrstic ni imel prilike videti in slišati prve Clairrove filmske igre. Tudi zanesti se ne more na sodbe, ki so deljene. Enim je prvi film mojstrovina, druge je Clair šele z drugim filmom »Milijon« navdušil. Ob veliki produkciji kiča, bednih filmskih operet, ki nam z njimi polnijo kinogledališča hiše in ušesa, sodba o »Milijonu« more biti: priznanje. Krčeviti Clairov napon si hoče ustvariti svoj stil, stil zvočnega filma. Dela ga slikovno na podlagi nemega filma, pesnikuje v slikah, s spremljajočimi tehnično sodobnimi motivi. Zna krčiti štirikotni prostor slike na platnu z razgibanim telesom zbora, ki ni ne operni in ne operetno zbor, giblje ga pesem in ritem snovi (prim. ponavljajoči se zvočni motiv »Milijonar, milijonar«). Tu me je spomnil na sceno, ki jih daje pariška »La petite scène« in ki pridejo iz razbrzdanega teatra — kabareta. Zvok živi v prostoru, v kolikor ga ne seka snov, ki je komedijska in jo Clair spretno poriva v srečni konec. Zaživel mi je spomin na prve francoske filmske burke z Lindrom, Princom, ki jih je Clair po svoje skrčil ali razpel. Snovno film glavnim igralcem ne daje tiste podrejene vloge, kakor si to zvočni film, ki sovraži operetno mimiko, želi. Zanima nas usoda srečke in v glavnem njenega lastnika, usoda ljubezni, dočim nas napor brezimene mase — upnikov zanima le v toliko, v kolikor ji junak srečno uhaja. Parodija opere spada v ta komedijsko-kabaretski okvir.

Vadite se **PRAVILNO** kopati na zraku in na solncu t. j. pred solnčenjem vterite čvrsto svoje telo, in sicer kadar je suho, z

NIVEA-CREME NIVEA-ULJE

(olje za kožo in masažo)

Oboje vsebuje — edino te vrste — Eucerit sestavino za nego kože — oboje zmanjšuje nevarnost solnčarice, oboje potemnuje polt tudi ob oblačnem nebu. Nivea-crème Vas ohlaja ob vročini. Nivea-ulje brani Vas pred hladom ob neugodnem vremenu, a s tem tudi pred prehladom

Nivea-crème: Din 5'— do 22'— Nivea olje: Din 25'— in 35'—

Proizvaja

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor, Gregorčičeva ul. 24

takrat, ko so ga upniki najbolj nadlegovali. Vendar pa srečke nima pri sebi, izve namreč, da je v žepu suknjiča, ki je zastavljen. Sceno, v kateri se oprosti junak nadležnih upnikov, s tem da izve o glavnem dobitku, priobčujemo tu.

86.

Michel gre po stopnicah navzdol. Sosega pokliče upnike. Upniki gredo za Michelom. (Tretji stopnični presledek.)

87. Piano (klavir) do št. 97. Zveza med zasledovalnim in sledečim motivom.

88. Klavir.

Došli stražnik vidi...

89. dito.

hrbet Crocharda, ki igra klavir, in Beatrice, ki posluša.

90. dito.

Na stopničnem presledku zadeneta ostala dva stražnika na tega, ki gleda v sobo. Vsi odidejo.

91. dito.

92. dito.

Beatrice Crochardu, ki igra: »Ali so to bili upniki? Tudi vi...«

93. dito.

Crochard, ki še vedno igra, zanika.

94. dito.

Beatrice: »Zakaj vas zasledujejo?«

95. dito.

Crochard igra: »Poslušajte, mala — veliko uslugo ste mi storili. Če boste kedaj kaj potrebovali, pridite k očetu 'tulipanu' —...«

96. dito.

Beatrice presenečena. Nato: »Moram iti — skušnjo imam.«

97. dito.

Oba. Crochard se zahvaljuje Beatrici: »Suknjič lahko obdržim, kaj ne?« — »Ni moj!« — »Saj ni zanič! Poslal vam bom drugega, obenem s svojo zahvalo.«

98. v ritmu orkestra primejo stražniki Michela...

Pred vratarjevo ložo ustavi Michela stražnik. Upniki pridejo in ga obdajo.

99. ...prepír upnikov okoli Michela.

Prepír. Upniki hočejo imeti Michela. Nadzornik ga ne spusti. Neki stražnik prihiti in uredi zmešnjavo. Stražniki odidejo.

100. Orkester.

Na pragu zadenejo v Prospera, ki sopiha in od razburjenja ne more govoriti.

101. Besede k ritmu orkestra.

Upniki grozeče obdajo Michela. »Ali nam hočete plačati?« — »Ne.« — »Prvič — drugič.« — Tedaj zasllišijo klic »da«. Prosper pristopi. Ne more govoriti. Časnik moli in z muko spravi iz sebe: »Eden od naju je milijonar.« Opoteče se. Michel ga drži.

102.

Prosper zajame sapo. »Povej, katere številke imata najini srečki! Saj veš, loterijski srečki...« Michel se spomni in išče v belježnici, toda še prej predlaga Prosperu, da dobiček delita. Odkloni.

103.

Belježnica. Roka se trese, videti je stran...

104.

Številka 27008 — Prosper

105.

Številka 27009 — Michel.

Časnik:

Velik napis s številko 27009.

Operna parodija iz Clairovega filma »Milijon«

Tako piše in inscenira René Clair

Priobčujemo odlomek filmskega rokopisa novega filma »Milijon« od Reného Claira. Pisatelj Clair je pustil režiserju Clairu proste roke, tako da prav za prav ni dosti videti iz teh stavkov. Da sta pisatelj in avtor združena v eni osebi, to je bržda moč tega mladega francoskega žurnalista, ki si je s svojim prvim zvočnim filmom »Sous les toits de Paris« osvojil svet. Clair je rojen Parižan. Še danes je mogoče spoznati v njegovem obrazu, ki je ozek in skoraj asketičen, vso njegovo preteklost, nekaj časa je živel v samostanu. Njegov drugi film postavlja logično dejanje v irrealen svet in kaže lov bohema za srečko z glavnim dobitkom, ki ga je zadel

Čuvarji našega morja

Foto inž. Župančič & Levičnik

V dnéh, ko nas žge solnce, ni stvari, ki bi bolj odgovarjala našim žejnim željam v omamni vročini kakor voda, še več vode, neizmernost vode, ki nam jo nudi morje. Prostrano morje, modrina neizmerne ravnine, ki se pne pred našimi očmi v nedogled, se v daljavi nekje seka z modrino neba in izginja v prostranstvo. Stoj na solncu in zapri oči: če se te le dotakne pihljaj poletnega vetriča — v hipu ti bo zrastle pred očmi slika pokrajine ob morju, če si jo le kdaj gledal s svojimi očmi. Zdaj boš začutil dih tistih dni, vroče solnce, ki ti je palilo lice in telo. šum

Kr. brod »Dalmacija« krcu premog za svoje stroje

Dežurni oficir pokuša hrano pred kosilom

korakov na škripajočem pesku mirne obale, pljusak valov, ki se zaganjajo na obrežje, plusk vesel, ki jih enakomerno dvigajo nevidne roke... Sanjaj še z zaprtimi očmi in boš zaslišal kapljice, ki lijejo z dvignjenega vesla v morje, poslušaj še in boš začul dotik čolna, ki je butil ob molo, zdaj se ti bodo zazibala tla, kakor so se ti zibala tedaj v čolnu — stegni roko kakor na rob čolna in razočaran boš, če nisi pomočil svojih prstov v nemirno vodo morjá... Pa to so vse spomini, ki si jih zasanjal v dneh dela in ki si jih priključiš, kadar si otožen in plah, utrujen in tih. Pozabil si na vse drugo, kar ti je mešalo živce na morju. Pozabil, da je solnce še bolj vroče ko pri nas, pozabil, kako si se nemirno plazil po gugajočem parniku in brižljivo iskal zavetja pred soparo, ki jo je gnetlo vroče solnce in črni dimnik parnika. Teh real-

Na molu »Verona« v Tivtu. V ozadju »Dalmacija« v doku in bivoši »Nadvojvoda Maks«, ki je v bitki pri Visu l. 1866 potopil italijanski admiralski brod »Re d' Italia«

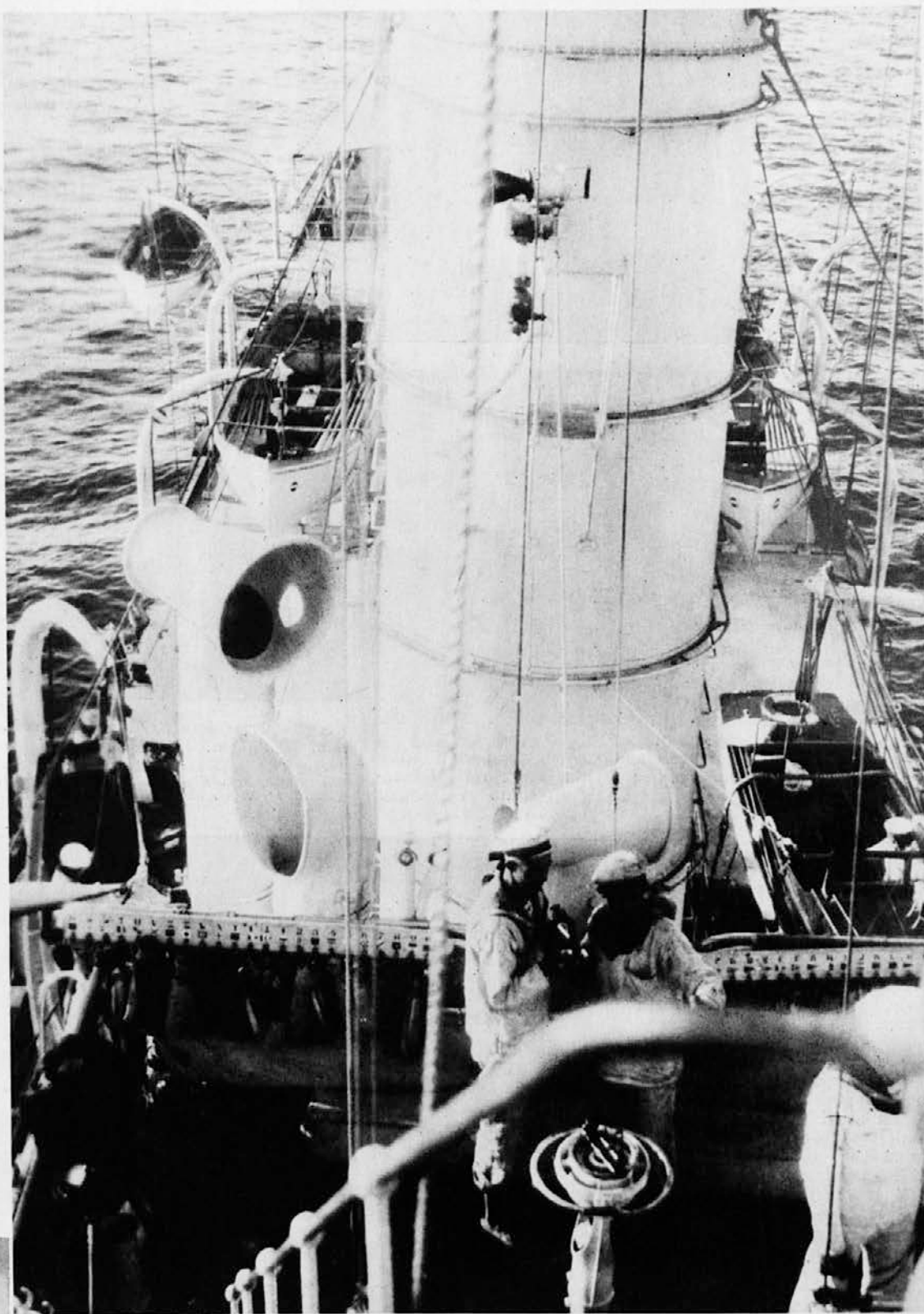
nosti ne čutiš — v modrini morja in neba izgine pikica, drobna lupina z dimom, dimnikom in sajami...

Da, morje ima svojo elementarno realnost, ki je ti ne čutiš in redkokdaj doživiš. V tej realnosti so zrastle naši ljudje ob morju, ki poznajo nasmeh morja in njegov srd. Mišice teh mož in rjava barva njih teles so odporna sila, ki si more podvreči element in si ga stavi v svojo službo.

Pogled na karto ti izpriča dolžino naše morske obale, ki se vleče na sto in sto kilometrov dalje. To obalo čuva izbrana četa stražarjev naše svobode, naša mlada vojna mornarica.

Slike, ki jih prinašamo v današnji številki, naj nam nekoliko ponazore življenje naših mornarjev v naših lukah, predvsem v glavni vojni luki Boki Kotorski, ki s strašnim masivom nepremagljivega Lovčena simbolizira voljo naše mlade države, da si hoče čuvati svoje morje in svoje življenje. Krcaje preмога je važno delo, dasi bi kdo mislil, da je neprijetno, če vidi bele uniforme mornarjev in črni prah preмога. Pa temu ni tako, posebno če dela po več skupin vse posadke, ki nato živahno tekmujejo, katera bo več ukrcala. Po trudu in naporu pride dober obed, ki ga prej brižno poskusi

Spodaj: *Tako spé mornarji v visaljkah*

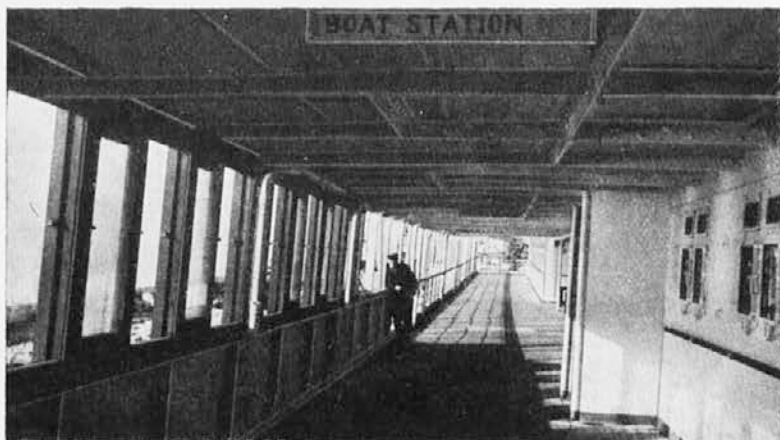

»Dalmacija« slikana s prednjega jarbola

dežurni oficir, nato kratek izprehod v luko, (ki daruje fotoamaterju lep snimek, kakor je oni na molu v Tivtu), zvečer pa sladek počitek po mornarsko v visaljkah: po delu se spi mirno in pokojno. Straže čuvajo...

Življenje pomorščaka ima svoje čare, ki pa niso za vsakogar. Učvrsti človeka, da mu je pogled jasen, mišice jake, volja dobra. Še takrat se mu ne zmračí čelo, kadar se nebo zatemni in butajo valovi visoko v nebo. Morda je to zanj celó najprijetnejše.

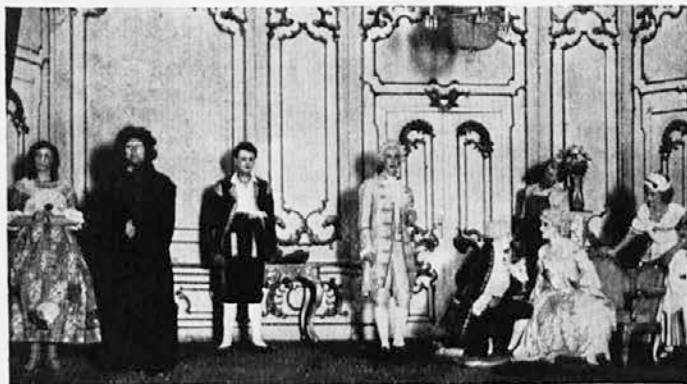

Vhod na pokopališče srbskih vojakov, padlih v svetovni vojni, na otoku Vido pri Krfu ; Foto Kodak

Levo: Promenadna paluba na brodu »Kraljica Marija«

Ameriški Slovenci so obiskali svojo staro domovino. Slika nam kaže sprejem amer. Slovencev 29. junija na ljublj. gl. kolodvoru. V sredini bivši predsednik KSKJ g. Grdina Foto Srebrnič

Večer operne šole drž. konservatorija v Ljubljani v Narodnem gledališču. U. A. Mozart: Figarova svatba (II. dejanje). Mlekuš Marjela, Sekula Alojzij, Magolič Samo, Svigelj Coeto, Oberwalder Marta, Mež Anita, Arko Herta, Franko Otokar. Operno igro poučuje gospa Škerlj-Medvedova, kapetnika kr. opere A. Neffat in dr. D. Sparu. Foto »Ilustracije«

Gospodinja na vrtu

Iz Krekove mešč. gospodinjске šole v Zg. Šiški

Prav tako kakor čista kuhinja, prijazna soba je potreben dobro urejen domač vrt. Vrt krasi hišo in živo priča o umnem gospodarstvu in gospodinjinem čutu za lepoto. Blagor vsaki gospodinjji, ki ima okoli hiše svoj košček zemlje, katero lahko prav okusno in zelo koristno izrabi. Pridelati mora na domačem vrtu vsaj toliko zelenjadi, kolikor jo rabi za domače gospodinjstvo. To je torej stalen dohodek, zlasti

Slika 1. Dekleta zemljo prekopavajo in rahljajo

Slika 2. Gojenke dele z vrstico grede v vrste

če uporablja grede, tako da so vedno obsejane in niti en dan prazne. Nekatere grede se lahko tudi preko zime obsejejo.

Vrt pri hiši ima svoj gospodarski pomen, na njem pridelujemo največ rastlin za kuhinjo, vendar pa gojimo po vrstovih poleg koristnih rastlin tudi take, ki nas razveseljujejo, kadarkoli stopimo na vrt. Greda lepih glav solate, karfijol, kapusnic itd., obdana s cvetjem rož ali nageljnov, je kakor šopek, v katerega razen cvetja povežemo zelene debelušne vejice ali asparagusa. Vrsta korenjčka, petršilja, zelene ali rdeče pese, ob robu grede pa vrsta trajnic belih lilij, pisanih zvončnic — kako je to očesu prijetno, kako lepo! Kako je gospodinjji, ki dela največ v zaprtih prostorih, koristno, če stopi na

Že za časa naših prababic...

je prala gospodinja najrajši s čistim milom „Jelen“. Od tedaj je minilo več ko 80 let — zdaj pere že četrti rod s

SCHICHT^{OVIM} MILOM „JELEN“

vedno tako kakor prej, vedno enako dobro

vrta v prosto naravo! Pa ga ni dela, ki bi bolj blagodejno vplivalo na duha in telo, kakor je delo na vrtu. Kakor vsako živo bitje potrebuje tudi gospodinja solnce in zrak. In delo na vrtu ga ji da.

Vsaka gospodinja mora poznati vse važne zelenjadne rastline, znati tudi sama vzgojiti lep cvet. Na sliki vidimo, kako dekleta gospodinjske šole na vrtu zemljo prekopujejo z vilastimi lopatami. Vilasta lopata je zlasti za težko zemljo boljša kakor gladka. Vrtno zemljo seveda ne najdemo nikjer v prirodi, ampak jo moramo sami pripraviti, jo obdelovati in gnojiti.

Kakor vsako reč tako delajmo vrt premišljeno, nekako po načrtu. Vsako preveč kakor premalo škoduje, zlasti pa zalivanje. Zalivajmo vselej z vodo, vsaj nekoliko ogreto, zatirajmo pridno plevel, da nam rastlin ne zaduši. Z malo motičico pridno okopujmo, le ne med dežjem in ne takoj po dežju ter tudi ne po hudi rosi. To škoduje.

Se celo na njivi naj so pota, da se ne hodi vse vprek, kaj šele na vrtu! Vrt je treba natančno razdeliti v večje in manjše predele, da dobi prikupljivo lice. Vsaka rastlina na vrtu mora priti do veljave, zato ni zadosti, če imamo dovolj lepotičnih rastlin, pa jih ne znamo dobro razvrstiti.

Lepo se vidi ob oglu grede ali hiše roža spenjavka, tudi

Slika 4. Gojenke zalivajo zelenjavni vrt

če stoji sama zase. Slika 5. kaže, da je svojo gojiteljico že visoko prerasla. Kako ponosno stoje taki cvetoči stebri kjerkoli jih nasadiš. Iz kuhinje jih lahko gledaš in te pozdravljajo. Kadarkoli ti švignejo tja oči, se ti nasmehnejo

Slika 5. Pred kuhinjo na oglu grede zasajena roža sponjaka

Slika 3. V samokolnici vozijo gnoj na grede

v prijazen pozdrav. Lepa prijazna kuhinja je, pravi, pa skoraj ne vedo, da radi rož, ki s svojim pestrim cvetom in radostno živahnostjo celo mračni kuhinji vsajajo svojo ljubeznivost.

Če vsadiš v gajevo grede med nežno travico še par banan, je prav radi bananinih mogočnih listov vrt še divnejši. Pri nas je banana le lepotečna rastlina in nima drugega pomena, kakor da zaljša vrt. V deželi njene domovine v vročih (tropskih) deželah je banana najvažnejši hranilni sad. Banane so sadovi raznih vrst muze (pisang), posebno pa muza paradisiaca, muza sapientum in muza chinensis. Ta rastlina je v vročih deželah najbolj razširjena in jo goje, ker daje najbolj izdatno hranivo. Vsaka nova mladika, ki požene na skupnem stebelu, rodi povprečno v enem letu 50 do 75 kg sadov, vsa rastlina nosi včasih po 200 banan.

Z brzoparniki pošiljajo banane po vsej Evropi, največ iz zapadne Indije in kanarskih otokov. Sad banane je srpasto zakrivljen en do en in pol decimetra dolg, ima debelo kožo, meso moknato in sladko. Gospodinja bo banane okusno namešala med domače sadje, da je košarica sadja še bolj slikovita in pestra.

Spodaj: Slika 6. V parku nasajene banane

Delo na polju

Foto P. Kocjančič

Obraz poletja

V starejših časih je imela vsaka posamezna stvar svoj lastni obraz. Ta je povzročil, da se je človek bližal stvarim z neko zaupnostjo, iskrenostjo ter zaživel z njimi prav v tesnih stikih. In ne samo stvari, tudi prirodne sile so bile nalik sosedom, okrog katerih so se vrteli davni ljudje nekam domače in zaupno, prav tako kot se otroci smukajo okoli dobrih stricev in tet.

Spodaj: Plevice

Foto K. Čuček

Z nastopom krščanstva se je pa marsikaj izpremenilo. Kajti z vhaanjem krščanstva in elementov starega semitskega prirodnega čuvstva (nenadzorljiva pravičnost iz onostranosti in »ne smete imeti nobenih podob«) v življenja narodov, je zgubila narava njene sile in posamezne stvari ta svoj obraz, ker so postale dokazi za bitje in milost Boga.

Šele v baročni dobi so začeli častiti, ne kot nekoč stare bogove in prirodne sile, ampak posamezne izpremenene, lastnosti in trenutke narave, ki so jo gledali osebno, ali pa so splošne ideje počlovečili: obilno debele žene z dvojnimi podbradkom in širokimi rokavi so predstavljale n. pr. pravičnost ali resnico ali pa čednost. S temi uglednimi ženami so potem vedno nastopile štiri nagajive osebe, ki so nosile rogove obilnosti, srčne puščice in bile okrašene z nežnimi vrtnimi rastlinami. In ta štiri bitja so pomenila:

štiri letne čase.

Štirje letni časi spadajo k družini narodov okrog Sredozemskega morja. Doma so zlasti v alpskih deželah, v južni Franciji, severni Italiji in na severnem Balkanu (pri nas!). Že Herodot poroča o Egipčanih na jugu in Tacit potrjuje, da Germani na severu štirih letnih časov ne poznajo in da vladata pri njih samo zima, čas, ko boginja rodovitnosti biva pod zemljo, in poletje, čas praznikov nagih plesalcev in žanjcev v poletnem blesku solnca. In da sta pomlad in jesen, dva letna časa zmerne enakosti, pri teh barbarskih narodih na severu samo kratki prehodni točki med poletjem in zimo, med brezmerostjo in brezmernostjo.

In če danes obiščemo te dežele brezmernosti — dežele vročega juga ali ostrega severa — se dobro uverimo, da oznaka severne in južne nezmernosti precej velja tudi za narode okrog Sredozemskega morja. Kajti: imamo dolgo zimo in kratko poletje, vmes pa dva bežna praznika prvega brstenja in zadnjega zorenja.

Pesniki pa se v nobenih dobah nikakor niso ozirali na te kratkosti letnih časov. Njim so se prikazovali letni časi enostavno kot obleka zemlje — in obleka žene se navadno nikoli ne sodi po tem, ali jo nosi dolgo ali malo časa.

Iz visoke pesmi kralja Salamona žari obraz poletja v kljub prepovedi Jehove in tudi truba-

durji se ne vračajo vedno k ponižnosti, če opevajo krasoto poletja ali še več: krasoto in lepoto svojih gospa v poletnem času.

* * *

V času poletnega razcveta in razsvita nalikuje obraz vsakega človeka bolj kot sicer silam, ki se jim mora zahvaliti za bitje. Vsaka stvar je spričo razkošnih življenjskih pogojev tako rekoč sami sebi podobnejša in vse ovire usode odpadejo. Poletje? Poletje prinaša opojnost in telesno onemoglost tropskemu človeku, brežanu klasičnega Sredozemskega morja pa čudovit praznik vseh svobodnih čutov. Poletje: kratka cvetna doba in bolešno-srečna podoba minljivega življenja. V vsakem slučaju pomeni poletje odkrivanje in skrivanje najskrivnostnejših sil vsakega posameznika, razkrinkavanje duš, kajti ob življenjskih pogojih poletja se prebude in vzgibljejo vse sicer-zatajene in skrite rasti in dvignejo glavo. In pri nas, kjer poletje ni čas suše ali vročinske omotice, ampak kratek rok dopusta, ki nas povede iz kamenitega morja mest: pri nas je praznovanje poletja malone edina prilika, da vidimo, kako se človek druži z naravo.

Običaj kresov pa je lep primer družitve človeka z naravo. Z zažiganjem kresov postavlja človek nasproti samemu sebi še nepokvarjene »čiste« sile. Tako predpisuje običaj skoraj v vsaki deželi drugi način užiganja kresov. Ali dobe nebeški ogenj od drevesa, ki je vanj udarila strela, ali pa se plamen v ta namen vse leto po posebnih predpisih hrani »čist«. In čez tak ogenj je skakal nekoč človek, nag ali pa oblečen v brezšivno obleko. Človeško dejanje si je jemalo tu za cilj vsebino bistva prirodnih sil in prirodne sile so predočevale neko človeško misel. Tako so ljudje ob poletnem prazniku nalikovali svojim skrivnim pesnikom in svojim skrivnim bogovom.

Obraz poletja pa se ne menja samo z deželami in s solncem, ampak tudi s človeškimi generacijami.

Rokoko-poletje z ljubavnimi labirinti grajskih vrtov, s čarobnimi vodometi in pestrobarnimi cvetličnimi gredami. Poletje »Sturma in Dranga«, potem poletje revolucij, romantikov in klicarjev pozabljenih bogov in pravadnih časov. Poletje čudnih sanjačev v prirodi. Poletje bidermajerskega in meščanskega ljubovanja. Poletje travnikov, vrtov in gozdov: vsa narava se sveti v pastelnih barvah v okviru svojih dobrih plotov. In končno: poletje sportnih zanesencev, hribolazcev, plezalcev, skavtov, jadralcev, čolnarjev, tekmovalnih plavačev in tenis-igralcev. Ali niso to najlepša in najbogatejša poletja? Ali niso to poletja naše mladosti? Poletje preproščine, preprostih, primernih, svetlih oblek, svetlih oči in golih udov, poletje maščevalnih morilcev, trebušastih in suhih mislecev, poletje starih gospodičen in častitljivih upokojencev v Zvezdi, poletje kopalnih vlakov in izletniških avtobusov, poletje brezposelnih, ki ribarijo ob Ljubljani brez dovoljenja: kdo je, ki se obnavlja stopiti v ta čarodejen ris poletnih brezdelic, osrečujočih naporov in dolžnosti, kdo je, ki ga ne premami solnčna poletna pokrajina, stoječa izven zamotanaj in temačnih prostorov našega časa?

NOVE KNJIGE

Frana Levstika ZBRANO DELO, III. zvezek.

Fran Levstik

posebno vrednost, je dejstvo, da bodo natisnjeni v njej vsi Levstikovi spisi, tudi odlomki in variante. Tako je v tem zvezku 21 spisov, ki so tu prvič natisnjeni, 46 pa takih, ki jih je urednik zdaj prvič uvrstil med zbrane spise. Urednik druge izdaje (prva izdaja, ki jo je uredil Franc Levec, je že zdavnaj razprodana) je dr. Anton Slodnjak, učenec odličnega slovenskega literarnega zgodovinarja prof. dr. Ivana Prijatlja. Urednik poroča, da je bil njegov namen, zbrati v tretjem zvezku vse Levstikove natisnjene in rokopisne spise, ki spadajo v najširši okvir pripovedne proze. Zato je izčrpal Levstikovo zapuščino, ki jo hranita Ličajska knjižnica in arhiv Drž. muzeja v Ljubljani in prvo izdajo Zbranih spisov. V uvodu tolmači urednik nastanek in usodo Levstikovih glavnih spisov in skuša njegova dognanja na svoj način vezati iz preteklosti v sedanost oz. bodočnost. Cena 80 Din.

Dr. Anton Slodnjak

J. Mesar in I. Spinčič: STANOVANJE.

J. Mesar

V svoji zbirki »Kosmos« je izdala »Jugoslovska knjigarna« v Ljubljani 200 strani obsegajočo knjigo »Stano-vanje«, ki sta jo napisala arhitekta J. Mesar in I. Spinčič. Knjiga ima sledečo vsebino: Uvodna beseda. — Sistemi gradbe. — Tolmač tlorisov. — Tlorisi. — Odprti za-zidani sistem. — Gradivo. — Konstruktivni deli stavbe. — Osnovna načela nove arhitek-ture. — Notranja oprema. — Primeri stanovanjskih hiš. — Cvetlice in vrtovi pri hišah. — Dnevni in delavni prostori.

— Spalni prostori in toaleta. — Kopalnice. — Kuhinja in kuhinjska oprema. — Potrebni predmeti in naprave v stanovanju. — Dodatek. — Njihova izvajanja pojasnjujejo izbrane slike, načrti, tlorisi zgradb, fotografije sobne opreme, kuhinje, kopalnice, spalnice itd. Slik je nad 200. Zaradi nazornega prikaza, kakšno mora biti sodobno stanovanje, bo ta knjiga služila vsem tistim, ki goje tihe nade, da si omislijo lasten dom. Cena 100 Din, kdor jo takoj naroči, 75 Din.

I. Spinčič

Naši umetniki v Ameriki. Od leve proti desni: operni pevec Banovec, operna pevka Joanetta Perdan iz Clevelanda, Dr. Adrian, član opere v Berlinu in akademski slikar Božidar Jakac

Od leve na desno:
Slavnostni govornik pesnik Oton Župančič. — Plaketa na Levstikovem spomeniku, delo kiparja Peruzziija, ki mu je bil Levstik krstni boter. — Slavnostni govornik pisatelj Vladimir Levstik

Levstikova stoletnica

Velike Lašče so 25. in 26. julija 1931 slovesno proslavile 100 letnico rojstva velikega slovenskega duha — Franca Levstika

Od leve na desno:
Gostje: Predsednik odbora za proslavo A. Pucelj, B. Borško, ban Marušič, dr. Šerko, dr. Lah, J. Vidmar, J. Wollman iz Češkoslovske. — Sprevod narodnih noš na cesti iz Velikih Lašč v Retje

Foto »Ilustracija«

KAJ PRAVIJO ŠTEVILKE:

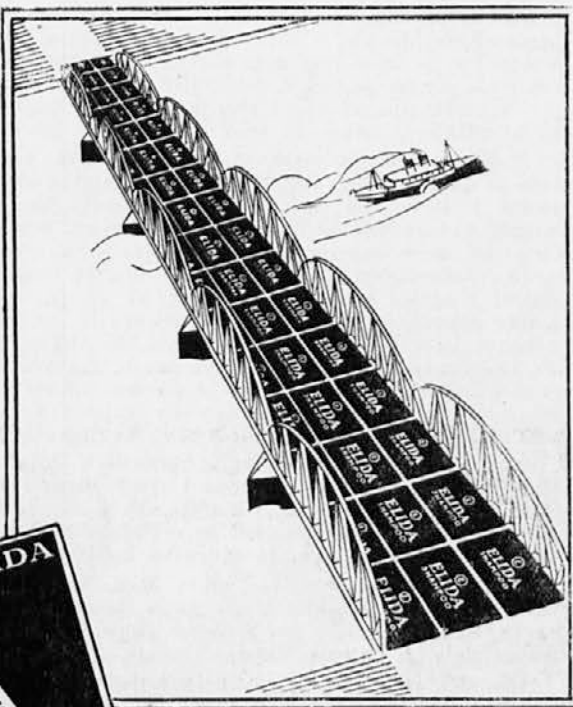
700.000
ZAVITKOV

ELIDA
SHAMPOO

PRODANIH
V ZADNJEM LETU!

DOKAZ
NJEGOVIH
ODLIK!

Teh 700.000 zavitkov Elida Shampoo, položenih eden poleg drugega, bi krilo orjaški most Beograd-Pančevo v dolžini od 1480 m in širini od 10-90 m.

La negovanje
las

ELIDA SHAMPOO

Franc Košar

Levo:
Visokošolec (olje)

Desno:
Mladenka (olje)

V sredini:
Tihožitje (olje)

Franc Košar, slikar iz Prlekije

V Mali Nedelji pri Ljutomeru živi pri nas skoraj neznan akademski slikar Fran Košar. Rodil se je l. 1884. v Slaptincih pri Sv. Juriju nad Ljutomerom kot sin veleposestnika. Ko je absolviral deželno umetniško šolo v Gradcu, je odšel l. 1910. v Monakovo, kjer se je izpopolnjeval pri profesorjih Hacklu, Marru in Hafermannu. Na akademiji je tako lepo napredoval, da so mu prokovali, da bo najboljši portretist v bivši Avstriji. Najboljši njegov odjemalec je bil bogat Anglež, ki je nazadnje hotel, da dela izključno le zanj.

V Monakovem je živel od l. 1910. do 1914. Tega leta je dobil rusko štipendijo za študijsko potovanje v Italijo in tudi takoj odpotoval. Ko je dospel v Gradec, je izbruhnila svetovna vojna. Odpeljal se je nazaj v Monakovo, kjer je na svoje veliko presenečenje zvedel, da je bogati Anglež izginil z vsemi njegovimi slikami, ki jih je imel Košar spravljene v svojem stanovanju in so bile njegova last. Teh slik je bilo okoli 50. Anglež je ob vojni napovedi pobegnil čez mejo. Na vožnji preko Rokavskega preliva pa je parnik, s katerim se je vozil Anglež, napadla nemška torpedovka in ga potopila. S parnikom se je potopil tudi Anglež s slikami...

Med vojno so tudi Košarja vtaknili v vojaško suknjo. Kot invalid se je vrnil jeseni l. 1915. domov v Prlekijo. Očetova smrt in propast domačije sta porazno vplivala na mehkega Košarja. Odpotoval je v Prago, kjer pa ni dolgo vzdržal, ker se ga je lotila zavrata bolezen.

Košar živi sedaj že več let v Mali Nedelji v največji revščini. Hotel bi slikati, pa nima denarja za platno in barve. Če kaj naslika, so to samo skice, sama priprava za velika dela, o katerih vztrajno sanja.

Od skic v olju, ki jih prinašamo, je »Mladenka« iz l. 1920., »Visokošolec« iz l. 1906., »Tihožitje« pa iz l. 1904.

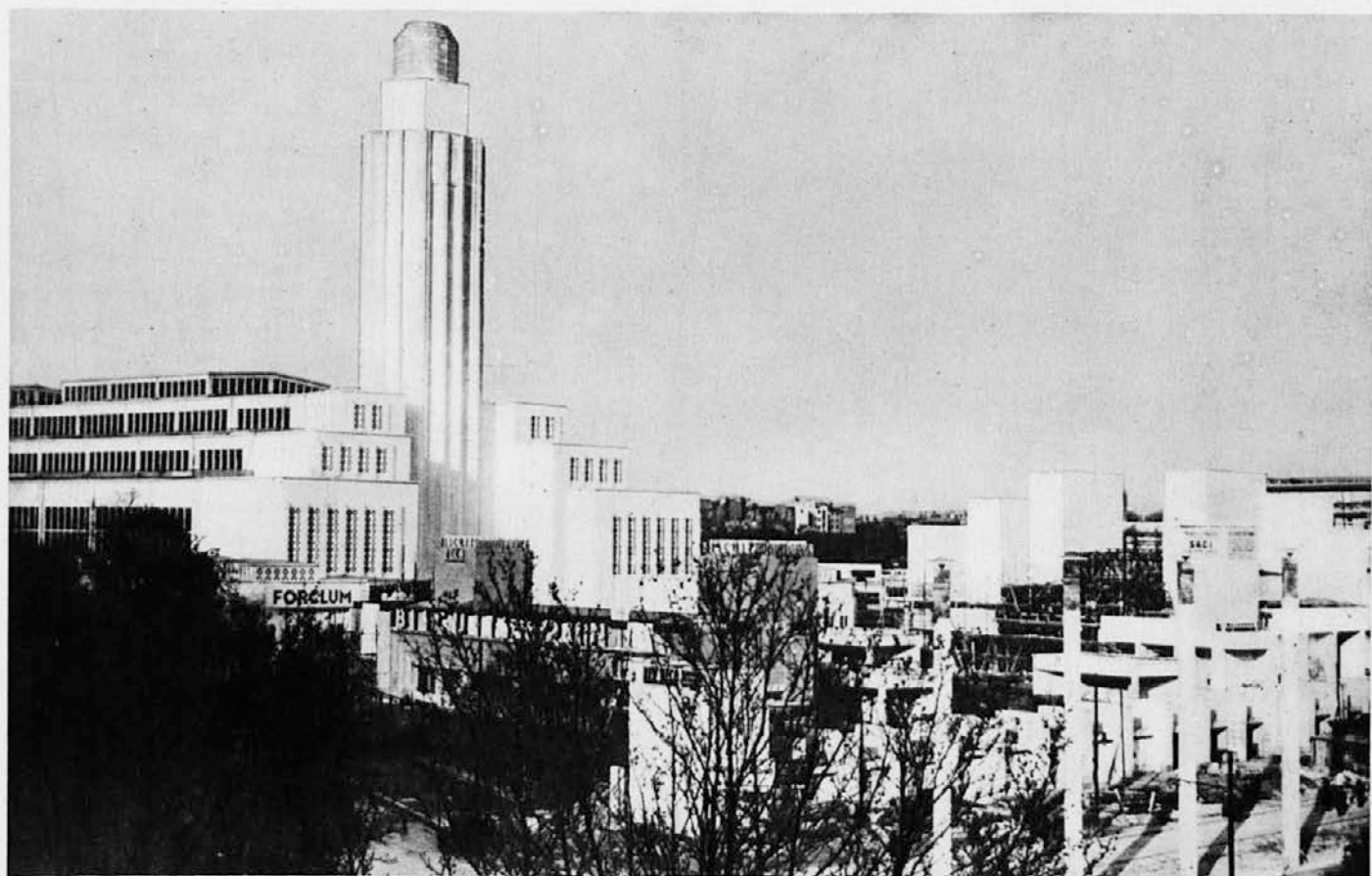

Desno: Izložba »Zvezne knjigarne« v Ljubljani (aranžer Oton Obradovič) za knjigo Mesar-Spinčič »Stanovanje«

Afriška konjica iz francoskih kolonij
Spodaj: Pogled na del pariške kolonij. razstave

Kolonijalna razstava v Parizu

NAJELEGANTNEJŠI ČEVLJI